

Självständigt arbete på grundnivå

Independent degree project – first cycle

Rehabiliteringsvetenskap 15 hp
Rehabilitation Science 15 credits

Etableringsuppdraget
Flyktingars etablering på arbetsmarknaden

Cecilia Svensson & Emma Rothoff

Mittuniversitetet
MID SWEDEN UNIVERSITY

Campus Härnösand Universitetsbacken 1, SE-871 88. Campus Sundsvall Holmgatan 10, SE-851 70 Sundsvall.
Campus Östersund Kunskapens väg 8, SE-831 25 Östersund.
Phone: +46 (0)771 97 50 00, Fax: +46 (0)771 97 50 01.

MITTUNIVERSITETET

Avdelningen för Hälsovetenskap (HLV)

Examinator: John Selander, john.selander@miun.se

Handledare: Björn Jakobsson, bjorn.jakobsson@miun.se

Författare: Emma Rothoff, emro1004@student.miun.se

Cecilia Svensson, ceed0400@student.miun.se

Utbildningsprogram: Programmet för Hälsa och Rehabilitering i arbetslivet, 180 hp

Huvudområde: Rehabiliteringsvetenskap

Termin, år: VT, 2016

Förord

Intresset för studiens ämne har uppstått från tidigare möten, arbeten och volontärarbete med nyanlända. Även medias belysning av hur främst Sverige och landets kommuner berörts av den förändrade flyktingsituationen har bidragit till intresset av ämnesvalet. På grund av en begränsad tidsram innehåller studien en mycket liten del av ett stort och omfattande område.

Ett stort tack till de personer som ställt upp på våra intervjuer och gjort denna studie möjlig.

Tack till våra nära och kära för all stöttning och uppmuntran- ni är underbara!

Ett extra tack till vår handledare som väglett oss och stått ut med impulsiva handledningssamtal och tidvis två väldigt förvirrade sinnen.

Cecilia & Emma

Abstrakt

År 2010 genomfördes en stor reformförändring inom svensk flyktingpolitik och syftet med detta var att snabbare få ut de nyanlända flyktingarna i arbete. Det samordnande ansvaret övergick från kommunerna till Arbetsförmedlingen och många myndigheter fick förändrade arbetsuppgifter. Tanken med denna C- uppsats var att få insikt och försöka förstå arbetet kring de nyanlända flyktingarnas etablering samt att ev. se möjliga förbättringar i detta arbete.

Detta är en kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer där respondenter från aktörer inom etableringsreformen deltagit. Intervjuerna har analyserats via manifest innehållsanalys. Materialet har transkriberats för att finna mönster och svar på studiens syfte och frågeställningar. Resultatet visar bl.a. att personerna med låg- eller ingen utbildning tillhör en utsatt grupp. Arbetet med denna grupp behöver utvecklas och det är dessa individer som är i störst behov av de resurser som samhället erbjuder.

Nyckelord: Etablering*, nyanlända, flykting, introduktions*, låg utbildning, integration, integrering, invandrare, invandring, analfabet, svårigheter, problem, samverkan, arbetsförmedling.

Key words: Establishment reform, newly arrived, refugee, introduction program, low education, integration, immigrant, immigration, illiterate, difficulty, problem, cooperation, unemployed office.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	5
1.1 Etableringsuppdraget	5
1.1.1 Etableringsreformen	6
1.2 Förkortningar och begrepp	6
2. BAKGRUND	7
2.1 Historisk översikt	8
2.2 Översikt av nuläget	9
2.3 Kort om individuell kartläggning	9
2.4 Statistik	10
2.5 Förutsättningar	10
2.6 Hälsa och inlärning	11
3. SYFTE	12
4. METOD	12
4.1 Kvalitativ metod	12
4.2 Litteraturundersökning	13
4.3 Urval av intervjupersoner	13
4.4 Analys av data	14
4.5 Forskningsetiska övervägningar	15
5. RESULTAT	15
5.1 Aktörer	16
5.1.1 Samverkan/kommunikation	16
5.1.2 Arbetsförmedlingen Vilhelmina/Östersund	17
5.1.3 Integrationservice/Immigrationservice	18
5.1.4 Socialtjänsten	19
5.1.5 Svenska för invandrare	19
5.1.6 Övriga aktörer	20
5.2 Förutsättningar att lyckas	20
5.2.1 Förmåga att ta till sig information	21
5.2.2 Svenska språket	21
5.2.3 Tidsramen, 24 mån	22
5.2.4 Speciella resurser	23
5.2.5 Motivation	23
5.3 Framtid	24
5.3.1 Vidare utbildning	24
5.3.2 Jobbmöjligheter	25
5.3.3 Integration i samhället	26
5.3.4 Praktik	27
5.3.5 Ekonomi	27
6. DISKUSSION	28
6.1 Resultatdiskussion	28
6.2 Metoddiskussion	31
7. REFERENSER	33
Bilagor	
Bilaga 1- Informationsbrev	36
Bilaga 2- Intervjumall	37
Bilaga 3- Analyssystem 1	39
Bilaga 4- Analyssystem 2	50

1. INLEDNING

Dagens flyktingsituation är den främsta anledningen till att fler människor än någonsin tidigare i modern tid nu söker skydd i Europa. I september 2016 var drygt 60 000 personer som flytt till Sverige inskrivna i Etableringsuppdraget och hälften av dessa hade låg- eller ingen tidigare utbildning. En fjärdedel av dessa 60 000 var däremot högutbildade (arbetsförmedlingen.se 2016 b) men undersökningar visar att även högutbildade flyktingar haft mycket svårt att ta sig in på landets arbetsmarknad (Sarstrand Marekovic, 2012). Trycket på Sveriges myndigheter och kommuner är alltså mycket stort och det är av högsta vikt att arbetet med de nyanlända flyktingarna fungerar.

Det är inte bara Sverige, utan många andra länder känner också påtagligt av denna situation och har svårt att kontrollera inflödet av immigranter. I de flesta länder ses invandrarna mer som en belastning än som en tillgång. Ländernas myndigheter, tillsammans med dess inhemska medborgare upplever stor frustration över den bristande förmågan att kontrollera invandringen (Carrera, 2006). En intressant vinkel är däremot Kanada, där varken regering eller allmänheten upplever denna frustration. Där har landet med sitt välskötta invandringssystem istället vunnit allmänhetens förtroende, skriver Hojem och Ådahl (2011).

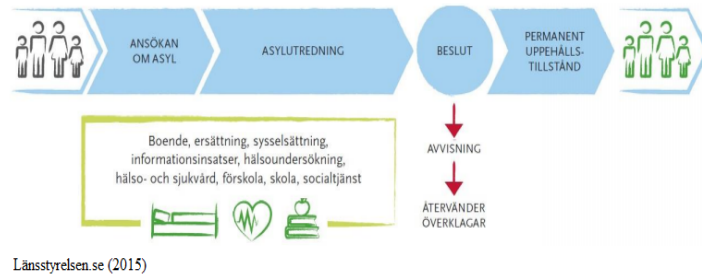
Vi ville söka information om hur integrationsarbetet hos olika aktörer i en mindre och en större kommun kan se ut. Detta i hopp om att studien ska belysa positiva faktorer i olika arbetssätt med nyanländas integration. Se vilka svårigheter som finns med integrationsarbetet men också vilka styrkor som både myndigheter och andra organisationer kan besitta, detta främst genom samarbete.

1.1 Etableringsuppdraget

Etableringsuppdraget är i främst till för de individer som fått uppehållstillstånd som flyktingar, skyddsbehövande och anhöriga till dessa. Det huvudsakliga ansvaret för etableringsuppdraget ligger hos Arbetsförmedlingen och syftet med uppdraget är att med dess insatser hjälpa deltagarna ut i arbetslivet så fort som möjligt.

Den nyanlände får etableringsersättning vid medverkan i upprättandet och genomförandet av sin etableringsplan som görs tillsammans med Arbetsförmedlingen. För personer med barn och för personer med egen bostad finns även tilläggsersättningar.

Illustration av asylprocessen

1.1.1 Etableringsreformen

Med den nya etableringsreformen, lagen (2010:197) om etableringsinsatser, som infördes den 1 december 2010 (riksdagen.se 2016) kom flera stora förändringar av den svenska integrationspolitiken. Detta för att underlätta samarbetet mellan olika myndigheter och för att påskynda processen för nyanländas etablering.

När reformen genomfördes ansågs den vara den största förändringen i politiken på 25 år skriver Rosenqvist (2011). Detta innebar i korthet att det samordnande ansvaret övergick från kommunerna till Arbetsförmedlingen och att det nu skulle bli enklare för flyktingar som kom till Sverige att snabbt hitta ett jobb.

För att som flykting innefattas av denna reform måste man ha uppehållstillstånd. Personen måste även fyllt 20 men ännu inte 65 år eller fyllt 18 men inte 20 år och sakna föräldrar i Sverige (migrationsinfo.se 2016).

2. Förkortningar och begrepp

ABO

Kallas den form av boende som de asylsökande erbjuds under tiden de väntar på beslut om uppehållstillstånd.

EBO

Är när den asylsökande själv har ansvar för att ordna sitt egna boende. Vanligt är att den asylsökande ex. bor hos släkt eller vänner.

KVOT

Kvotflyktingar är de som fått uppehållstillstånd redan innan de kommer till Sverige. Dessa bedöms ha störst behov av skydd och den största delen är kvinnor och barn.

Empowerment

Idag används ofta begreppet empowerment, som på svenska kan jämföras med "maktmobilisering", "självstärkning" eller "vardagsmakt". Man kan också säga att begreppet är motsatsen till "hjälplöshet". Det handlar om att se individens styrkor och önskemål. Detta för att hitta möjligheter till att på bästa sätt utveckla förmågan och

motivationen att ta kontroll över den egna livssituationen. Det är en process för individen att på ett effektivt sätt ta ansvar för sitt liv och sin hälsa samt att utveckla strategier för att kunna bemästra omvärlden (Fernandes, 2015).

Tankesättet för empowerment kan användas när personen har vilja och möjlighet att påverka sin omgivning genom att utnyttja möjligheter som kan leda till positiv påverkan (Kosciulek, 2001). Medin och Alexanderson (2010) skriver att det behövs vissa färdigheter och attityder hos individer för att lyckas med metoden och att dessa kan se olika ut utifrån individnivå och organisationsnivå.

”Maktmobilisering hos individer innebär att öka den enskilde individens möjligheter att fatta beslut och ta kontroll över sitt eget liv. På samhällsnivån handlar det om att människor skall få ett större inflytande över hälsans bestämningsfaktorer och livskvaliteten i lokalsamhället”.

Axelsson., et al. (2006)

Flykting

Enligt FN är flyktingar personer som har flytt från sina länder p.g.a. rädsla och utan möjlighet eller vilja att återvända. Det kan handla om rädsla p.g.a. ras, religion, nationalitet, politisk uppfattning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp.

Flyktingars rättigheter och skyldigheter beskrivs i ”*Konventionen angående flyktingars rättsliga ställning*” från 1951 och i ett *tilläggsprotokoll* från 1967.

Under senare år har Förenta nationernas flyktingkommissariat [UNHCR] också fått i uppdrag att hjälpa människor som formellt sett inte omfattas av UNHCR:s mandat men som lever i flyktingliknande situationer. De har fått skydd som folkgrupp eller på rent humanitära grunder men är formellt sett inte flyktingar. De kan också vara internflyktingar, ofta p.g.a. inbördeskrig, som har flytt från sina hem men inte passerat en internationell gräns (sverigeforunhcr.se 2016 b).

Integration

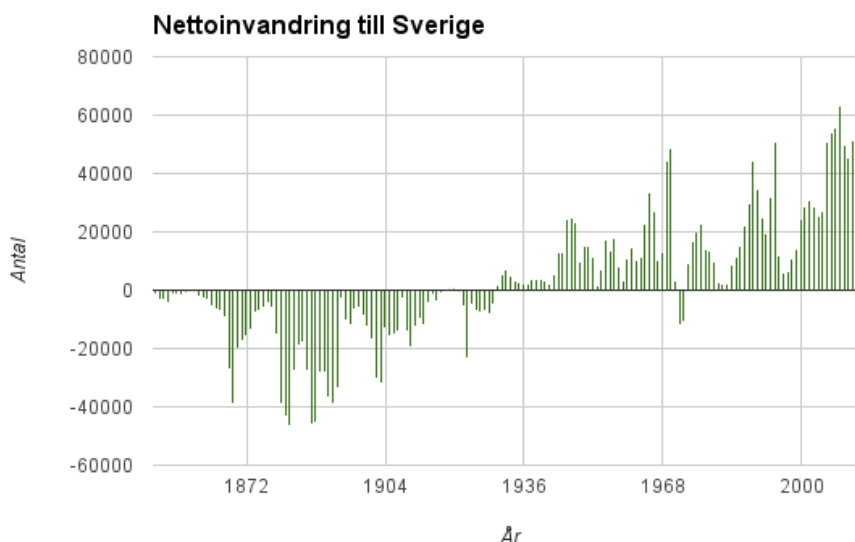
Integration är av stor vikt för att de nyanlända, precis som övriga medborgare skall känna sig delaktiga i det svenska samhället. Att vara integrerad i samhället innebär att man som person, oavsett ex. sexuell läggning, kön, religion, ålder eller social ställning, känner sig inkluderad i vårt samhällssystem. När vi idag pratar om integration menar vi ofta en utlandsfödd person som skall hitta sin jämställda plats i vårt svenska samhälle (lansstyrelsen.se 2016 b).

2. BAKGRUND

Här presenteras i korthet en sammanfattning av Sveriges invandring ur ett historiskt perspektiv och hur invandringen ser ut i nuläget. Lite om flyktingarnas utbildningsgrad och antal individer som kommit ut på arbetsmarknaden. Även kort om kartläggning, förutsättningar samt sambandet mellan hälsa och inlärning.

2.1 Historisk översikt

Invandringen till Sverige började redan på 1930-talet bli större än landets utvandring, men sedan mitten på 40-talet tilltog invandringen avsevärt (migrationsinfo.se 2016). Det rörde sig då i synnerhet om två former av invandring, dels kom flyktingar efter andra världskriget till Sverige men främst var det landets arbetskraftsinvandring som startade upp vid denna tid (Sarstrand Marekovic, 2012). I det stora hela har Sverige alltså sedan andra världskriget varit ett nettoinvandringsland (*se tabell 1*) dvs. ett land där invandringen varit större än utvandringen (migrationsinfo.se 2016).

Tabell 1: migrationsinfo.se 2016

Arbetskraftsinvandringen riktade sig främst mot gruv- och tillverkningsindustrin samt jord- och skogsbruk. Det var lätt, även för personer som inte behärskade det svenska språket att få arbete då behovet av arbetskraft var mycket stort (Nilsson, 2004).

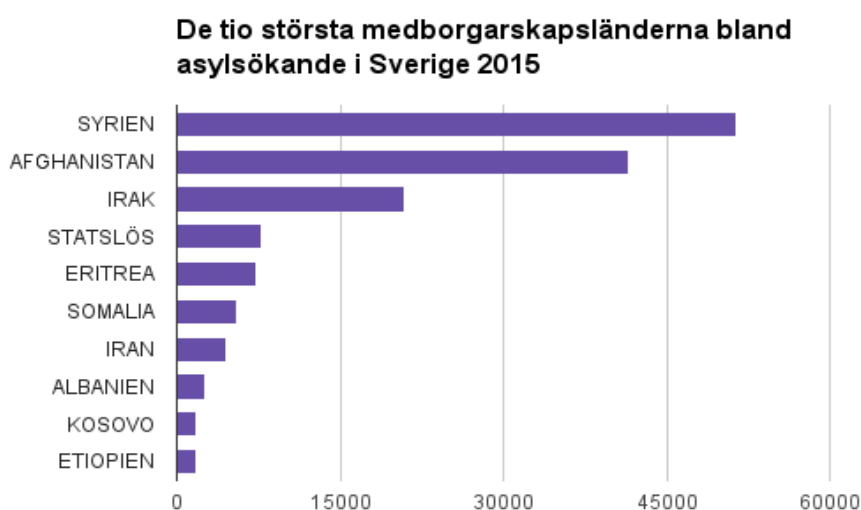
Denna form av invandring växte ända fram till slutet av 60-talet men bestod under 70-talet främst av anhöriginvandring. Sedan mitten på 80-talet är det däremot flyktinginvandringen som varit den dominerande formen av invandring i Sverige (Nationalencyklopedin [NE], 2016).

Sverige hade under relative lång period inte någon instans som ansvarade för det vi idag kallar etablering. 1965 startade dock landets första invandrarorgan som till en början bl.a. bistod med information och tolkservice till landets invandrare. Detta arbete har genom åren tagit många vändningar, utvecklats och haft olika huvudmän ansvariga för arbetet (Sarstrand Marekovic, 2012).

2.2 Översikt av nuläget

Enligt en rapport av UNHCR (2015) är det nu mer än 60 miljoner personer på flykt i världen och Sverige ligger i förhållande till befolkningsmängd, idag på andraplats vad gäller högst antal asylsökande (europa.eu 2016). Hojem, et al. (2011) skriver att Sverige rent av misslyckats med att tillvarata den kunskap och de möjligheter som de nyanlända kan föra med sig. De utlandsfödda i Sverige har i betydligt lägre grad sysselsättning jämfört med svenskfödda. Detta ofta även när det gäller flyktinginvandrare med bra kvalifikationer och en hög utbildningsnivå. I genomsnitt tar det ca. sju år för en flykting att ta sig ut i arbete.

De som sökt sig till Sverige de senaste 10 åren har främst kommit från Somalia, Irak, Syrien, Afghanistan och Eritrea (*se tabell 2*) (Statistiska centralbyrån [SCB], 2016 b).

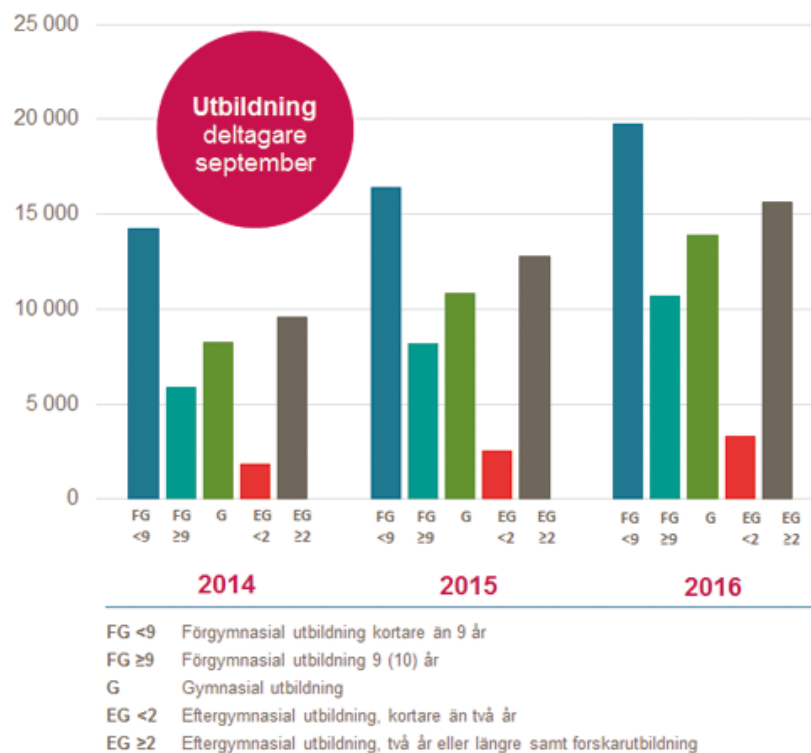
Tabell 2: migrationsinfo.se 2016

2.3 Kort om individuell kartläggning

I samarbete med berörda instanser kartlägger Arbetsförmedlingen personens specifika styrkor och behov. En etableringsplan upprättas tillsammans med personen. För utländska akademiker kan dessutom erbjudas "*Korta vägen*" där deltagarnas tidigare kompetenser tillvaratas för att skapa en kortare väg till arbetsmarknaden. Det finns även "*Snabbspår*" för nyanlända arbetssökande som har erfarenhet eller utbildning inom ett bristyrke. Planen skall dock alltid innehålla SFI, samhällsorientering, arbetsförberedande aktiviteter och/eller arbetsmarknadspolitiska program (arbetsförmedlingen.se 2016 b).

2.4 Statistik

K Larsson och Pelling (2015) skriver att etableringsprogrammen lett till få jobb helt utan statliga subventioner. Endast fem procent av de som lämnat etableringsprogrammen har efter tre månader ett sådant arbete. Enligt SCB (2016 a) (se tabell 3) ser vi att efter 10 år i Sverige förvärvsarbetar ca 60-70% av de som invandrat- eller anhöriginvandrat. Dvs. att två av tre flyktingar är i arbete efter tio år. I statistik (arbetsförmedlingen.se 2016 a) kan vi även utläsa att i september 2016 hade så många som 30 000 av de 63 235 inskrivna i etableringsuppdraget endast gått noll till max tio år i grundskola. Med andra ord så har hälften av de som idag är inskrivna i etableringen ingen- eller låg utbildning. Däremot kan man också se att en fjärdedel av dessa drygt 60 000 personer kommer från Syrien och är högutbildade.

Tabell 3: arbetsförmedlingen.se 2016 a

2.5 Förutsättningar

Aiyar, Barkbu, Batini, Berge, Detragiache, Diziol och Spilimbergo (2016) skriver att de personer som arbetar under sin asylprocess kommer längre i sin integrering än personer som inte arbetar under denna period. Men flyktingarnas integration i många Europeiska länder möter hinder, bl.a. vad gäller höga ingångslöner, vilket i sin tur försvårar en ev. anställning för arbetsgivarna. Även låg utbildning och svaga språkkunskaper hos

flyktingar sänker deras möjligheter till arbete i Europa. Saknar de dessutom förmågan att söka arbete och ta till sig lokal information så blir naturligtvis hindret till integration på arbetsmarknaden ännu större. Problemet förekom dock redan på 1980- talet, alltså före dagens stora flyktingström. Brücker, et al. (2002) skriver om hur invandrare har högre grad av arbetslöshet än de som är födda i Sverige.

Tittar vi däremot från en annan vinkel så tar Hojem, et al. (2011) upp att Kanada är en välfärdsstat som på många sätt liknar Sverige, bl.a. vad gäller ekonomi befolkningstäthet och invandringsgrad. Den mest påtagliga skillnaden är dock att Kanada visar sig betydligt mer öppen för invandring än vad Sverige gör. Författarna skriver också att den delen invandrare i Kanada som idag utgör en väsentlig arbetskraftsresurs ofta är stabilare arbetare än de inhemska arbetarna. Detta för att invandrarna många gånger är yngre och i mer arbetsför ålder än vad de inrikesfödda är. Man menar alltså att även Sverige skulle behöva se fördelen med att tillvara ta den invandrade arbetskraften då vi har en åldrande befolkning och vi kommer att behöva förstärkning för att upprätthålla vår välfärd.

För att även nämna en annan syn på Kanadas invandringssystem så skriver Hojem, et al. (2011) följande:

”Kritikerna menar bland annat att Kanada inte går att jämföra med Sverige just därför att man väljer ut sina arbetskraftsinvandrare, att landet »plockar russinen ur kakan«”.

Väl värt att nämna är också Kanadas geografiska placering som i förhållande till t.ex. Sverige och Tyskland är betydligt mer svåråtkomlig. Det är alltså svårare att rent praktiskt ta sig från de största flyktingområdena till Kanada jämfört med att ta sig till länderna med de nu högsta nivåerna av flyktinginvandring i Europa (Aiyar, et al. 2016).

2.6 Hälsa och inläring

För att som individ kunna tillvarata de insatser som samhället erbjuder krävs en viss nivå av hälsa. Personen behöver förmågan att ta emot information och ny kunskap och bl.a. i Westerling (2012) tar man upp hur nyanlända med hälsoproblematik begränsas i deltagandet av introduktionsinsatser. Denna grupp av nyanlända deltar i mindre utsträckning i ex. Svenska för invandrare (SFI), arbetspraktik och samhällsorientering.

Många av de personer som tvingats fly kan bära på många dolda hälsorelaterade problem. Ex. posttraumatisk stress (PTSD), depression, sömnproblem och huvudvärk.

Detta och mycket mer kan betydligt försvåra för individen med bl.a. koncentration och därmed även med inläring av ett nytt språk (Eriksson-Sjö, et al. 2010).

Wångdahl, Lytsy och Mårtensson (2014) tar i en studie upp den självupplevda hälsan hos en stor grupp vuxna flyktingar i Sverige. Nära hälften av deltagarna upplevde sig ha väldigt dålig till ganska dålig hälsa och en tredjedel av gruppen uppgav att de haft en längre tids sjukdom. I resultatet drar författarna bl.a. en parallell mellan lågt utbildade personer och otillräcklig kunskap om hälsa.

3. SYFTE

Syftet med denna studie var att försöka förstå hur arbetet med de nyanlända flyktingarna fungerar i etableringsuppdraget. Samt att se vilka ev. förbättringar som kan göras för att utveckla detta arbete.

Frågeställningar:

- Vad är positivt inom etableringsuppdraget?
- Vilka brister eller svårigheter finns i arbetet med etableringsuppdraget?
- Vad är aktörernas uppgifter och mål i arbetet med etableringsuppdraget?
- Vilka förändringar önskar de olika aktörerna göra hos sig själva eller hos övriga parter för att nå ett bättre arbete/resultat?
- Finns det grupper av individer som är svårare än andra att hjälpa och varför?

4. METOD

Forskningsprocessen är av kvalitativ och induktiv typ. Författarna har samlat information, analyserat den och sedan dragit slutsatser utifrån detta. Metoden består av ett antal frågeställningar där kunskap hos aktörerna samlats in. Målet med studien är att till viss mån bredda befintlig kunskap inom området.

4.1 Kvalitativ metod

Metoden kändes mest lämplig utifrån studiens syfte, eftersom att det finns möjlighet till frihet att utforma följdfrågor utöver den frågemall som gjordes inför intervjuerna. Dessa följdfrågor är viktiga för att få ut så mycket relevant information som möjligt.

Det gav en öppenhet att kunna se olika intressanta perspektiv under intervjuernas gång, vilket sågs som en mycket positiv fördel med denna metod.

En blandning mellan struktur och frihet kan vara en bra kombination för en djupare inblick. Dock är det viktigt att hålla sig till temat och inte gå ifrån studiens syfte.

Eftersom att studien innehåller flera olika aktörer kändes metoden lämplig för relatera dem till varandra. Ganska fort insåg vi att kvantitativ metod inte kändes praktiskt för vår studie då vi ville få en samhällsuppfattning och en tydlig bild av verkligheten, därför valdes kvantitativ metod bort (Ahrne, 2011).

4.2 Litteraturundersökning

För att vara insatt i ämnet inför intervjuerna och för att se vad som redan fanns forskat inom detta påbörjades studien med en litteraturundersökning. Det söktes i databaser, vetenskaplig litteratur, artiklar, tidigare arbeten och på olika aktörers hemsidor.

Fokus har varit att med hjälp litteraturen och av de olika aktörerna inom etableringsuppdraget, så som Arbetsförmedling, Socialtjänst, Kommun och SFI, försöka förstå hur etableringsarbetet utförs och att se vilka ev. förbättringar som kan göras. Informationen är relevant för att beskriva studiens ämne och för att förklara för läsaren om etableringsuppdragets bakgrund och syfte.

4.3 Urval av intervjupersoner

I studien användes semistrukturerade intervjuer och en intervjumall (se bilaga 2) som bestod av teman. Utifrån dessa utformades frågeställningarna. De 6 utvalda intervjupersonerna (respondenterna) från de olika aktörerna valdes för att de arbetar med etableringsuppdraget och där i genom gjordes ett målinriktat urval. Detta urval väljs för att respondenterna ska vara relevanta för forskningsfrågorna (Bryman, 2008).

Respondenterna kontaktades via mail där de fick förfrågan om att delta i studien, information om studiens ämne samt hur intervjun skulle gå till. Redan i detta brev blev respondenterna informerade om samtyckeskravet (se bilaga 1).

Efter att de tackat ja till att medverka bestämdes datum och tid för att ses och utföra intervjuerna. Intervjuerna skedde på respondenternas arbetsplatser för en trygg och bekväm intervjumiljö. Innan start av intervjuerna frågades respondenterna åter igen om allt känns okej och de fick en extra gång information om sina rättigheter.

Innan de 6 aktuella respondenterna tackat ja lämnades fem återbud på tidigare förfrågningar. Anledningen till dessa återbud var att aktörerna, precis under den tid som studien gjordes, hade som mest arbetstryck pga. flyktingsituationen.

4.4 Analys av data

Graneheim och Lundman (2004) förklarar att centrala begrepp i analysprocessen är: Meningsbärande enheter, meningskondensering, kodning, kategorisering och tema. Meningsbärande enheter står för innehållet av viktig information som är relevant för studiens syfte och frågeställningar. Meningskondensering är när meningsbärande enheter kortas ner för att underlätta hanteringen av texten utan att tappa viktig information. Kodning är att namnge kondenserad meningsenhet. Kategorisering är när koderna utifrån dess liknande innehåll fördelas in i samma kategori. Ibland kan det även vara aktuellt att bilda underkategorier till dessa. Ett tema är något som finns med i alla kategorier som en ”röd tråd”

Steg 1. Det inspelade materialet transkriberades.

Efter genomförda intervjuer lyssnades inspelningarna noga igenom för att kunna transkriberas. Varje enskild intervju resulterade i ca.20 sidor text (analysenhet).

Steg 2. Meningsbärande enheter markerades i det transkriberade materialet.

Alla intervjuer lästes igenom ett antal gånger för att hitta relevant information, bl.a. att se likheter och olikheter utifrån frågeställningarna.

Steg 3. De meningsbärande enheterna kondenserades.

Den markerade texten bearbetades ytterligare men med fokus på att fortfarande behålla det relevanta innehållet.

Steg 4. Den kondenserade texten kodades.

Resultatet av kodningen är de informerande texterna som står i punktform i ”Analyssystem 1” (se bilaga 3).

Respektive färg i *Analyssystem 1* visar vilken intervjuad aktör som svarat. Ex. visas svar från Integrationservice i blå text och svar från Arbetsförmedlingen i Vilhelmina i gul text.

Steg 5. Koderna gav i sin tur 3 huvudkategorier.

(se ”Analyssystem 1”, bilaga 3)

Dessa tre kategorier visade sig bli den röda tråden genom hela det bearbetade materialet. Huvudkategorier blev ”Individer med tidigare- eller hög utbildning”, ”Individer med liten- eller ingen tidigare utbildning” och ”Båda grupperna av individer”.

Steg 6. Från koderna utformades även 17 underkategorier.

(se ”Analyssystem 1”, bilaga 3)

Underkategorierna återkopplar till budskapet/informationen från intervjuerna. Dessa 17 underkategorier föll sig naturligt/utformades under tiden som det insamlade materialet bearbetades. Ex. på några underkategorier i *Analyssystem 1* är: ”Motiverad/Målinriktad”, ”Speciella resurser” och ”Ekonomi”.

Steg 7. Slutligen formulerades teman

(se "Analyssystem 2", bilaga 4)

Dessa baserades på den totala texten och på kategorierna. Byggdes även utifrån författarnas känsla för återkommande mönster. Dessa teman har legat som grund till resultatdelen som redovisas längre fram i arbetet.

4.5 Forskningsetiska övervägningar

I samma mail som respondenterna fick förfrågan om att delta i studien (se bilaga 1) fick de även information om studiens syfte, om deras rättigheter som respondenter samt vad deras medverkan skulle innebära. I brevet och även strax innan intervjuerna genomfördes, var vi tydliga med att beskriva vilka etiska rättigheter som gäller inom svensk forskning. Framför allt att de när som helst, utan att bli ifrågasatt, kan välja att avbryta sitt deltagande.

Intervjuinformationen har hanterats med hjälp av dessa fyra viktiga punkter:

- *Lagra inte respondenternas namn och adress eller brevväxling på hårddiskar.*
- *Koda den information som finns i olika datafiler och förvara förteckningen över deltagare och deras identifikationskoder på skilda platser och bakom lås och bom.*
- *Se till att transkriptioner inte innehåller riktiga namn på respondenterna.*
- *Håll transkriptionerna av exempelvis intervjuer inlåsta.*

Bryman (2008)

Utöver dessa etiska förhållningssätt har inte några andra forskningsetiska överväganden blivit aktuella. Situationen vore dock en helt annan om ex. personer som själva är inskrivna i etableringen valts som respondenter. Då hade många delar i arbetet behövts utformas på ett annat sätt.

5. RESULTAT

Under denna rubrik presenteras en sammanfattning av intervjupersonernas svar på intervjufrågorna.

5.1 Aktörer

Arbetsförmedlingen är den samordnande aktören i etableringsarbetet och i nära samarbete med Arbetsförmedlingen är Kommunerna, Försäkringskassan, Migrationsverket, Landsting och Länsstyrelsen. Även privata företag och ideella föreningar samverkar inom detta omfattande uppdrag (Isaksson, et al., 2015)

<p>Arbetsförmedlingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etableringssamtal • Upprätta etableringsplan • Bosättning av personer (ABO) med rätt till etableringsplan. • Samordning av etableringsinsatser. • Besluta om etableringsersättning. • Översättning av betyg/intyg. • Validering av betyg/legitimationer. 	<p>Kommunen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mottagande och bostadsförsörjning. • Undervisning i SFI, samhällsorientering och annan vuxenutbildning. • Erbjudna förskola. • Bedriva skolundervisning. • Försörjning av de som ej har rätt till etableringsersättning. • Social omsorg 	<p>Försäkringskassan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Betala ut etableringsersättning. • Besluta och betala ut etableringstillägg. • Besluta och betala ut bostadsersättning. • Betala ut barnbidrag. • Besluta och betala ut föräldrapenning. • Samordna rehabiliteringsinsatser. • Informationsinsatser för de nyanlända.
<p>Migrationsverket</p> <ul style="list-style-type: none"> • Besluta om statlig ersättning till kommuner och landsting/regioner. 	<p>Landsting/region</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ansvara för hälso-, tand- och sjukvård. 	<p>Skatteverket</p> <ul style="list-style-type: none"> • Registrering av personnummer. • Folkbokföring.
<p>Länsstyrelsen</p> <p>Länsstyrelserna är regeringens företrädare i länet och arbetar för att i samverkan med andra aktörer uppnå de nationella integrationspolitiska målen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verkar för att det finns beredskap och kapacitet i kommunerna för mottagande för nyanlända invandrare, bland annat genom att överlägga och träffa överenskommelser med kommuner om mottagande av vissa nyanlända invandrare samt ensamkommande flyktingbarn. • Främja samverkan mellan kommuner, myndighet, företag och organisationer som anordnar aktiviteter för nyanlända invandrare och ensamkommande barn. 		
<p>Kompletterande aktörer</p> <p>Flera aktörer deltar i genomförandet av etableringsplanen. Arbetsgivare, utbildningsanordnare, civilsamhället med flera kan ha roller i den nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhället.</p>		

5.1.1 Samverkan/kommunikation

Utifrån intervjuerna, då det handlar om samverkan och kommunikation upplevs samverkan mellan de olika aktörerna som positivt. Det finns tydliga mål över vad varje aktör har för ansvarsområden men det finns fortfarande ett nödvändigt samarbete där deras uppgifter behöver överlappa varandra.

Vad det gäller kommunikation uppger samtliga aktörer att det är något de måste jobba mera på. Den grupp med låg- eller ingen utbildning, är den som samtliga aktörer upplever att de behöver lägga mer stöd och resurser på. Ett av de större problemen för denna grupp av deltagare är att de hamnar i en klyfta mellan huvudaktörerna. Bättre kommunikation önskas mellan Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. När ex. en inskrivning hos Arbetsförmedlingen är gjord men ännu inte kommit igång som ett ärende hos Försäkringskassan har personen inte möjlighet att

söka etableringsersättning. En person i detta läge har inte heller någon ekonomisk hjälp från Migrationsverket eftersom att denne nu fått uppehållstillstånd.

5.1.2 Arbetsförmedlingen Vilhelmina/Östersund

Som huvudaktör uppger Arbetsförmedlingen att de ser positivt på kartläggningsarbetet. Både Arbetsförmedlingen i Östersund och i Vilhelmina lyfter fram att ju snabbare kartläggningen sker, ju snabbare och effektivare blir möjligheterna för personerna att etablera sig och komma ut på arbetsmarknaden. Det har visat sig positivt med "Snabbspåret"; dock med förutsättning att personen har studier bakom sig eftersom de personerna oftast är lite mer insatta i ett system som liknar det vi har i Sverige. Eller om de tidigare haft ett högutbildat yrke med sig ifrån sitt hemland. Dessa kan då fortare få sina kunskaper värderade för att sedan komma ut till en arbetsplats som matchar deras kunskaper, eller i bästa fall att de kan arbeta med samma yrke som i hemlandet. Både Arbetsförmedlingen i Vilhelmina och i Östersund är eniga om att pappersarbete och regler tar mycket tid från personalen. Att vara "papperspolis" och att ständigt invänta nya regler och bestämmelser är något som Arbetsförmedlingen upplever försvårar. De är även eniga om att de sökande får för lite SFI-timmar samtidigt som Arbetsförmedlingen önskar mer praktik. Gruppen med låg eller ingen utbildning alls, som ibland varken har förmågan att skriva eller läsa är en mycket sårbar grupp.

"- Vi måste jobba mer mot arbetsgivare just för att få företagen att öppna upp sig."

Det är svårt att hitta jobb eller sysselsätta dessa personer då det inte riktigt finns tillräckligt med resurser. Arbetsförmedlingen i Vilhelmina önskar en industri med lättare arbetsuppgifter för att kunna erbjuda mer arbetsmöjligheter. Då främst för de sökande som inte klarar av de arbeten som redan finns ute på arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingen i Östersund berättar att de erbjuder en specifik tjänst till analfabeter. Det finns nämligen möjlighet till utbildningsanordnare som är specialiserade på analfabeter som inte är redo för SFI.

"- Sen är det just samverkan med kommunerna och SFI, det måste hela tiden jobbas med."

5.1.3 Integrationservice/Immigrationservice

Immigrationservice i Vilhelmina tycker inte att två år är tillräckligt för den nyanlände i etableringsuppdraget. De önskar fler än tre timmar om dagen på SFI och önskar en förbättring vad gäller "glappet" mellan Migrationsverket och etableringsersättningen. I övrigt påpekas att det nu är stort tryck pga. ökning av ärenden och samarbetet mellan

Immigrationservice/Integrationservice och Arbetsförmedlingen är A och O för att det ska kunna bli ett effektivt arbete.

“- Vi har sett att det är viktigt att vi arbetar med att få bort “vi och dom” - känslan. De har som inte någon chans. Frågan är vad vi ska göra för att alla ska känna att det gynnar, att det är något bra och givande för alla parter. Inte bara för flyktingarna utan även för företagen och samhället. Men problemet sitter kanske inte hos flyktingarna, utan att det sitter hos företagen. De ses nog mer som en belastning tror jag... kanske dels för att det inte är så vassa i språket.”

Integrationservice i Östersund önskar mer tydlighet vad gäller återgårdar men förstår reformens utförande.

”- Det hade varit bra om staten kunde säga “så här ska det vara” men det är också svårt från statligt håll att få en exakt mall på hur etableringen ska gå till.”

Integrationservice upplever ett gott samarbete med Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och i viss mån med Länsstyrelsen, Försäkringskassan och Skatteverket vilket är en viktig grund för att arbetet ska fungera så bra som möjligt. De nämner även bostads bristen som en av de svårare punkterna. Även om många bostäder tagits fram så behövs alltid fler. Från att överenskommelsen var 80 till 100 bostäder och sedan gick upp till 550 under 2015 är de nöjda med sitt arbete att få till bostäder. Nämner att det är viktigt att ha ett bra samarbete med privata företag för att få hyra lägenheter till de nyanlända. Det är viktigt att sprida information om hur det går till för en nyanländ att etablera sig i samhället och visa vilken trygghet hyresvärdarna har. Många gånger är hyresvärdarna oroliga att inte kunna få hyran inbetald t.ex. pga. okunskap om hur etableringen fungerar.

“- Östersund har gjort ett jättearbete. Vilka möjligheter har vi? Kommunen har frigjort lägenheter för att kunna bemöta behovet. Det är skönt att kunna känna det som kommun att man verkligen försöker göra ett så bra arbete som möjligt.”

5.1.4 Socialtjänsten

Socialtjänsten upplever att deras arbete rullar på och att det mesta fungerar bra. De jobbar väldigt nära Arbetsförmedlingen och ser sig lite som Arbetsförmedlingens ”högra hand”, vilket visat bra resultat i etableringsarbetet. De finns också som stöd till arbetsgivarna för att informera och stötta vid praktik eller anställning av den nyanlända.

“- Det är viktigt att vi hjälper till med avtal och andra pappren vid en introduktion för att det ska bli ett tryggt och positivt bemötande för båda parter.”

Socialtjänsten berättar att de lägger mycket vikt på att arbeta för varje individs enskilda behov. Vad behöver just den här personen? Vad vill personen nå för mål?

Socialtjänsten nämner SFI men vill samtidigt inte se detta som ett problem. Alla aktörer arbetar för fullt med att hitta en balans mellan praktik och fler SFI-timmar.

Åre kommun har visat väldigt goda siffror inom etableringen och många väljer också att stanna kvar i kommunen. Ett bra och positivt samarbete mellan större och mindre aktörer ger många möjligheter för att ge plats och ta hand om de nyanlända.

5.1.5 Svenska för invandrare

“- När de är på pröva på inom vården, inser många att svenskan inte riktigt räcker till. Vad är det jag behöver? Då brukar vi koppla in Studie- och yrkesvägledaren.”

SFI i Vilhelmina tar upp att när de nyanlända är hos dem och studerar är det viktigt att ha tänket: - Vad vill jag? Vill jag arbeta eller studera? Vad vill jag kunna med det svenska språket? Tidigare arbete? Tidigare utbildning? Man ser hur ett positivt och utvecklande tänk bl.a. kan motivera till studier som i sin tur får personen att växa och klara även större utmaningar. Här finns möjligheten att gå en ”*Starta eget utbildning*” vilket SFI tycker är positivt eftersom att många deltagare tidigare haft eget företag.

“- Många är så omtumlade att de inte kan tänka så mycket längre, det går liksom inte i ett så tidigt stadium så jag vill inte pressa dem i de här sortens situation.”

För alla nyanlända som studerar på SFI är det viktigt med individuella studieplaner i uppstarten. De nämner även att de vill jobba mer med skilda spår- att inte blanda för stora grupper. Gruppen för analfabeter hos SFI i Vilhelmina består av ca 20 elever och det är dessa elever som har det tuffast.

För att verkligen kunna fånga upp alla målgrupper nämner Socialtjänsten i Åre att det är viktigt att göra SFI mer effektiv, att lägga mycket vikt på individfokus.

“- Intagningen till SFI har släpat ganska mycket pga. det stora inflödet. Det behöver omstruktureras nu.”

Socialtjänsten berättar att det vanligtvis är 15 tim/v på SFI men för de som är på praktik kan det försvinna många SFI-timmar. Arbetsgivaren föredrar nämligen att praktikanterna är på plats från morgonen eller kanske hela dagen. Vilket leder till att personen missar viktig svenska undervisning. En lösning är dock på gång! Alla aktörer är eniga om att praktik, mer fokus på individuella studieplaner och mer tid hos SFI är en kombination som måste förbättras. Integrationservice i Östersund ser fördelar med att samverka med aktörer för samhällsorientering och SFI.

“- Då kan man rent pedagogiskt följa SFI's undervisning och vara ute i samhället.”

5.1.6 Övriga aktörer

Kommunerna lägger mycket fokus på att skapa samarbete med andra aktörer. De vill skapa fler möjligheter till att lära sig samhället och att få komma ut i samhället på flera olika nivåer. Aktörerna menar att det är minst lika viktigt för samhället att alla nyanlända blir delaktiga som för de nyanlända själva.

“- Det största hindret är kanske ändå bristen på kunskap. Kunskapsspridning till allmänheten. Vi jobbar väldigt mycket ut emot kontakter”.

Arbetsförmedlingen i Östersund tycker själva att de själva är dåliga på att anvisa till arbetsmarknadens utbildningar. SFI i Vilhelmina menar att det finns resurser men att det ändå kan vara svårt att komma ut på arbetsmarknaden då det krävs att den nyanlända kan språket så pass väl att denne kan göra sig förstådd och ta till sig information.

Även fast aktörerna själva ser hur det skulle kunna fungera bättre och de önskar fler alternativ får vi berättat i intervjuerna om olika övriga aktörer och projekt som tar emot och lär de nyanlända hur samhället fungerar.

5.2 Förutsättningar att lyckas

Redan beroende på individens tidigare erfarenheter, arbete och studievana kan grundförutsättningarna vara väldigt olika från individ till individ. Men ett bra samarbete mellan de olika aktörerna är av stor vikt för de nyanländas framtida etablering. Två av de betydande faktorer i det gemensamma arbetet är kommunikation och resurser men såklart ligger en mycket stor del av ansvaret hos den egna individen. Genom en tydlig plan, vägledning och individuellt driv skapas dock bra förutsättningar för personen att integreras i samhället och uppnå sina framtida mål.

5.2.1 Förmåga att ta till sig information

Samtliga intervjuer visar att individer som tidigare studerat på en nivå motsvarande minst grundskola, i regel har en relativt snabb integrationsprocess. Kommunen tar upp syrierna som ex. De har många gånger en tidigare studievana och ett utbildningssystem som liknar vårt svenska. De klarar sig ofta utan tolk då många kan komunisera på engelska och de har i regel även förmågan att själva söka information och skapa sig goda förutsättningar. Arbetsförmedlingen menar att deras främsta uppgift med denna typ av kunder är att hjälpa med nya kontakter och skapa nätverk.

I jämförelse med individer som sedan tidigare inte alls studerat eller endast gått i skola några år så kan det vara betydliga skillnader. Ett faktum är att den grupp av individer som sedan tidigare inte kan komunisera på engelska, inte har utbildning eller tidigare studievanastudievana, har det avsevärt svårare till inbegrepp och att ta till sig väsentlig information de behöver om det svenska samhället.

SFI-personal upplever att det för denna grupp krävs upprepad information vid olika tillfällen och relativt täta återträffar för att följa upp den individuella studieplanen.

Det som kan lyfta individerna mer för att bli starka i språket och kunskapen att ta till sig information kan t.ex. vara en kontaktperson. Ofta är de individerna starka i att söka sig framåt och ta tag i de resurser som finns för att fort etablera sig.

5.2.2 Svenska språket

De med utbildning och tidigare studievana kan oftast avsevärt snabbt lära sig språket och aktörerna är eniga om att språket är mycket viktigt för att undvika misstolkningar.

“- Man behöver en viss nivå för att kommunicera, bestämma tider mm...”

“- För de som kommer utan skriv- och läskunskaper är det svårt att vara mottaglig för information, betydelsen/ vikten av det svenska språket. När de väl gör de, får de en aha upplevelse”.

“- Först förstår de inte alla rättigheter men sedan, då får de en väldig vilja”.

5.2.3 Tidsramen, 24 mån

När de nyanlända ska introduceras i samhället hamnar de hos Arbetsförmedlingen för att starta ett 24 månaders program. Där finns möjlighet till olika inriktningar beroende på kunskapsnivå. Bedöms personen enligt Arbetsförmedlingen inte redo efter 24 månader kan tidsramen ev. förlängas till max 48 månader. Arbetsförmedlingen menar att två år känns rimligt, även om de nämner att det alltid finns en grupp som inte kommer vara klar efter denna tid. Det görs en grundläggande kartläggning där man tittar på tidigare kompetens och på vad personen vill. Arbetsförmedlingen menar att det är man att inte bara ska titta på vad personen gjort förut även om det många gånger kan få ett bra resultat. De vill lyfta fram att det nu finns möjlighet för individen att välja vad man faktiskt vill göra. Under denna tid har man sett hur viktigt det är med vägledning. Arbetsförmedlingen menar att det är lätt att de nyanlända blir ”curlade” och då inte lär sig från början hur man tar tag i saker och själv söka information.

De understryker att språket spelar stor roll då det handlar om att följa tidramen men även vissa kulturella skillnader kan spela in. Det behöver inte vara motsättningar, utan Arbetsförmedlingen menar att det kan vara kulturell okunskap både för den nyanlände och för svenskarna. De tycker det är viktigt att vi samverkar mellan de kulturerna och att mötas halvvägs för att få en bättre förståelse och för att de ska komma ut i samhället. Arbetsförmedlingen ser stor skillnad mellan den grupp som ses som lite starke genom att många t.ex. läser andra ämnen utöver SFI. Vissa går direkt på B- eller C-nivå och många läser ex. engelska och matte när de går på C- och D-nivå.

För de personer som inte klarar svenskan inom tidsramen går Arbetsförmedlingen in och hjälper med någon form av åtgärd, de flesta går in i ”Jobb och utbildningsgaranti”. Arbetsförmedlingen anser att dessa hamnar i kläm och anser att det inte känns rimligt att gå från noll till att kunna någorlunda svenska på två år. Alla nyanlända som börjar programmet läser bl.a. samhällskunskap, samhällsorientering, demokrati för att få en uppfattning om hur samhället fungerar. Denna tid är beräknad till totalt 40 timmar. Socialtjänsten menar att ”Empowerment” är ett kärnord i dessa sammanhang.

“- Hjälp till självhjälp, det är det som är det viktiga, att man får hjälp att klara sig själv.”

5.2.4 Speciella resurser

SFI förklarar att för de nyanlända som kommer som t.ex. är akademiker finns möjligheten att börja något som heter ”Snabbspåret”. Det gäller alltså de som har studier med sig, som kan läsa och skriva som kan ta sig fram snabbare.

Personen ska efter 6 månader med snabbspåret vara redo för studier. Det finns sju olika universitet som har snabbspår att erbjuda. Det betyder att den nyanlända kan söka direkt in på universitetsprogram instället för att gå igenom alla stegen under de 24 månaderna hos Arbetsförmedlingen. Den starkare gruppen som kan göra sig förstådd och ta sig fram på egen hand, har ofta ett CV som går att visa upp på arbetsmarknaden, eller då möjligheten att börja studera på svenska skolor på en gång.

Arbetsförmedlingen berättar att det finns specialiserade handläggare för de individer som har svårast att komma ut i arbete. Detta kan vara på grund av att de varken kan läsa eller skriva, eller att de har psykiska/fysiska skador.

SFI och AF är eniga om att det behövs fler speciallärare och kuratorer för att arbeta med den svaga gruppen.

5.2.5 Motivation

De från Syrien har visat sig vara de starkare då det handlar om motivation och målriktning. Det är också den gruppen som för det mesta kommer med universitetsutbildning eller tidigare studier ifrån sitt hemland. I övrigt har man sett att de som tidigare har studerat är mer strukturerade och målinriktade. De har lättare att förstå det svenska systemet. Socialtjänsten nämner att det kan underlätta om man har studerat tidigare då man är inne i ett studiesystem. Då kan det vara lättare att relatera till olika system och fort komma in i arbetet.

Bl.a. Socialtjänsten tycker sig se skillnad mellan de som räknas som lägre utbildade och de som har högre utbildning. De med låg- eller ingen utbildning har oftast inte samma tänk om hur man vill utvecklas inom arbete och studier. En tanke på varför det är så, är att gruppen utan studier inte är vana med att man faktiskt kan planera sin framtid. Det finns okunskap och mycket ovetande menar bl.a. Socialtjänsten. Men bara de får rätt introduktion och hjälp till ett nytt tänk menar fyra av de sex aktörerna att alla nyanlända generellt är väldigt motiverade och målinriktade. Samtliga av aktörerna lägger mycket vikt vid den individuella kartläggningen för att varje enskild person ska få möjlighet att följa sin egna väg och nå sina mål. De försöker hela tiden vara väldigt noga med att inte ”tappa någon mellan stolarna” då de är medvetna att detta har förekommit. De säger också att kanske permanenta uppehållstillstånd istället för tillfälliga uppehållstillstånd skulle hjälpa att hålla motivationen uppe hos de nyanlända. Detta med tanke på ovissheten för de nyanlända som har tillfälligt uppehållstillstånd. Att inte veta hur länge man får stanna i landet kan göra det svårare att kämpa för något som kanske sedan visar sig vara något som inte ens behövs om de inte får stanna.

Alla aktörer upplever tre stora saker som de allra flesta nyanlända hoppas få ut av sitt deltagande i etableringsarbetet. Dessa förhoppningar är: Att träffa fler svenskar, att lära sig språket och att komma ut i arbete. Detta en viktig utgångspunkt menar aktörerna och de försöker utforma de individuella kartläggningarna utifrån detta.

5.3 Framtid

Framtiden för de nyanlända är alltså väldigt individuell. Återigen handlar det mycket om tidigare kunskaper, hur bra man kan behärska det svenska språket, hur driven man är som person och vilket stöd personen får från aktörerna. Är viljan att lyckas stark nog så finns det i regel många möjligheter att utnyttja och ta tillvara på inom etableringen.

Aktörerna ser stor kompetens i många av de nyanlända och kan erbjuda stort utbud av utbildningar om kriterierna för studier uppnås. För framtiden är detta en viktig del att arbeta med i utvecklingen av nyanländas etablering i samhället.

Framtida önskemål från aktörerna är fler praktikplatser, bättre samverkan för att fånga upp så många som möjligt samt större resurser till de personer med liten- eller ingen tidigare utbildning. För de personer med tidigare – eller hög utbildning finns ofta utbud på arbetsmarknaden som matchar deras tidigare arbetserfarenheter.

5.3.1 Vidare utbildning

Eftersom de med tidigare utbildning har stora chanser att läsa på högre nivå är det många av dessa som läser vidare med inriktning på ex. ekonomi för att lära sig termerna. Dock har Arbetsförmedlingen sett att det är viktigt att akademikerna kan påvisa sina kunskaper inom hela SFI, från kurs A till kurs D och sedan läser Svenska A.

”- Förut var vi snabba med att akademiker skulle gå ”Kortavägen” men så gör vi inte nu längre då de inte alltid kan tillgodogöra sig utbildningen utan tillräckliga kunskaper i svenska”.

De nyanlända har samma antagningskrav som en svensk för att komma in på universitet vilket kräver svenska A3 och ämnen som matematik och engelska. Det finns även möjlighet att gå yrkesspecifika utbildningar, men svenska språket spelar alltid stor roll. Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten ser en arbetskraftsbrist i vissa yrken inom de närmsta 10 - 15 åren och de menar att det är viktigt att fånga upp de personer som kan tänka sig att arbeta inom t.ex. vården. Men återigen krävs bra svenska.

5.3.2 Jobbmöjligheter

I denna fråga visade det sig att de olika kommunerna har olika uppfattningar om vilka jobbmöjligheter som finns. Arbetsförmedlingen i Vilhelmina säger att möjligheterna finns men just i deras kommun är det ganska begränsat då det är en väldigt liten kommun. De menar att möjligheterna är betydligt större i en stor stad än i en liten kommun men att Arbetsförmedlingen också måste nå ut mera till företagarna.

De berättar att vissa personer kan vara för överkvalificerade för att bo kvar och att dessa ofta tjänar på att söka sig till ex. en stad för att få möjlighet att utnyttja sina kunskaper. Däremot är KVOT-flyktingarna i regel är svagare och svårare att hjälpa.

AF i Vilhemina känner sig väldigt otillräckliga.

“- Vi har 40 - 50 sökande per handläggare. Bäst vore ca 20 sökande per handläggare för att vi kanske skulle kunna göra nytta. Vi har nära 0% ut i sysselsättning.”

Även SFI i Vilhelmina upplever att de inte kan ta tillvara på de resurser som de nyanlända har med sig. Även de nämner att det skulle underlätta för de nyanlända att flytta till en stad för att få chansen till arbete.

“- Vissa arbetar som handledare på skolorna och hos SFI, men längre och större jobb möjligheter finns inte i Vilhelmina”.

“- De som hanterar svenska så att de tar sig ut på arbetsmarknaden är nöjda”.

Arbetsförmedlingen i Östersund berättar om ett projekt som heter ”Sverige tillsammans”, detta projekt är ett samarbete med flera olika företag för att kunna ta fram fler praktikplatser. Det är viktigt att företagen tar emot praktikanter, annars finns det risk att tappa bra kompetens som behövs i länet, menar Arbetsförmedlingen. För att arbetet med praktikplatser ska kunna utvecklas har Östersund kommun anställt koordinatörer som ska arbeta inom detta område. Arbetsförmedlingen berättar också att staten sagt att myndigheter och statliga organisationer ska ta emot praktikanter. Integrationservice i Östersund ser positivt på att aktörerna är öppna för praktikanter och ser stor vikt i samma ingångsvärde och samma mål. Både Integrationservice och Arbetsförmedlingen är eniga om vikten av bra samarbete och ser lite utanför sina egna ramar. De delar på ansvaret med att ge ut information och vägledning till både praktikplatser och praktikanter för att nå mer förståelse och trygghet för samtliga parter.

“- Vi vill att individerna i större omfattning trivs här. Då kommer de att bidra till vårt samhälle”.

Socialtjänsten i Åre kommun säger att de ser många jobb möjligheter för de asylsökande med bra kompetensbehov och även att de asylsökande i sig bidragit till många jobb möjligheter för nyanlända/invandrare som redan bor i kommunen. De menar att många av de personer som av olika anledningar invandrat kan språk och kulturer som vi svenskar inte kan. Många av dessa personer kan t.ex. jobba på asylboenden eller i skolan som studiehandedare, språkstöd eller modersmåls lärare vilket skapat många jobbtillfällen då trycket på antalet asylsökande så kraftigt ökat.

Vissa arbetsplatser kan behöva bidragsanställningar för att kunna ta emot de sökande och detta har visat en positiv effekt och mer öppenhet. Men jobbar man med

arbetsuppgifter där man faktiskt har kompetens så behöver man kanske inte bidrag, säger Socialtjänsten.

5.3.3 Integration i samhället

När det handlar om integration säger alla aktörer i intervjuerna att det är ”A och O” för de nyanlända att komma ut i samhället. En fördel för de nyanlända som är ABO-placerade har visat sig vara att de har lättare att integreras i samhället. Många av dessa personer har redan av egen kraft börjat komma in i samhället och kanske skapat sig kontakter med kommuninvånarna, eller blivit guidade av familj/ vänner/ släktingar som redan kommit en bit in i systemet. Kommunen upplever att de som är ABO-placerade gör etableringsarbetet lite smidigare och att det flyter på bättre. För kommunerna är det viktigt att hjälpa och ge stöd till de nyanlända för att de ska hitta plats i samhället. Mycket handlar, förutom att lära sig språket, om att skapa kontakter och att lära sig systemet. Det är nyckeln till att integration, säger kommunerna.

Kommunerna arbetar mycket med olika organisationer, föreningsliv och privatpersoner för att hjälpa de nyanlända att skapa nätverk och att närma sig det civila samhället.

“- Dessa aktiviteter av olika slag leder till kontakter och nätverk, genom det kan man kanske få praktikplats, inkörningsjobb och sen till slut jobb. Allt faller tillbaka på att vi är måna om dem och ser de som en del av samhällsupbyggnaden”.

5.3.4 Praktik

Vad gäller praktiken nämner aktörerna att deras upplevelse är delad utifrån individens utvecklings nivå.

“- Analfabeterna är de stora förlorarna”.

SFI menar att den gruppen som inte kan göra sig förstådd med hjälp av språket och ta in information blir en svår. Båda kommunerna säger att det är viktigt att hitta ett lättare arbete för just den grupp personer som har det svårare att ta sig ut på praktik och i förlängningen har väldigt begränsade möjligheter att komma ut i arbete. Socialtjänsten berättar att programmet ”Växa” är en variant av lättare arbete som fungerar för de som inte kommit så långt i språket. ”Växa” är ett odlingsprojekt där individerna få ta tillvara på sina kompetenser som de ofta bär med sig från sitt hemland.

“- För de individer med låg eller ingen utbildning alls kan man titta mer på deras yrkeskompetenser, Hur gångbar är deras kompetens? Är det något vi kan använda i en jobb ansökan?”

Den grupp individer som kan göra sig förstådd i språket och ta till sig information, eller kanske har tidigare yrkeserfarenheter eller studier, kommer lättare ut på praktik och i

vissa fall möjligheten till en fast anställning. Aktörerna håller med varandra om synen på gemenskapen som skapas ute på praktikplatserna, mellan de nyanlända flyktingarna, övriga arbetstagare och arbetsgivaren. Att detta är en viktig process som ger bra utgångspunkter för många parter, att lära sig om varandra och hitta ett samarbete. Immigrationstjänsten och Arbetsförmedlingen önskar jobba mer mot praktikplatser och fler företag som kan tänka sig ta emot nya ensamkommande flyktingar. Att hitta ett bra samarbete via Arbetsförmedlingen och arbetsgivarna för att de ska känna sig trygga i att anställa nyanlända flyktingar.

5.3.5 Ekonomi

Immigrationstjänsten och Socialtjänsten menar att det är svårt att nå arbetslivet eller hitta sysselsättning för de nyanlända som inte hunnit utvecklas tillräckligt och detta leder ofta till försörjningsstöd för att de ska kunna klara sig ekonomiskt.

Alla aktörerna tar upp ”glappet” som ett problem, alltså den tiden när personerna går över från Migrationsverket till Arbetsförmedlingen. När de är inskrivna hos Arbetsförmedlingen skall etableringsersättning betalas ut av Försäkringskassan och inte från Migrationsverket som tidigare. Men det blir ett glapp i denna övergång vilket resulterar i en månad utan ekonomisk ersättning.

Detta är pga. att etableringsersättningen inte går in fören den nyanlände har 100% sysselsättning i etableringsuppdraget. Idag är det även kö för att få komma till SFI vilket betyder att ersättningen kan dröja ytterligare än en månad. Immigrationstjänsten säger att det är viktigt att de nyanlända söker alla olika bidrag som finns, t.ex. bostadsbidrag innan de kan söka försörjningsstöd.

6. Diskussion

Författarna diskuterar, analyserar och tolkar resultatet, knyter samman trådarna för att sedan göra en slutsats utifrån studiens syfte.

6.1 Resultatdiskussion

Att det finns många svårigheter i arbetet med etableringsuppdraget är ett faktum; många aktörer ska samverka med varandra och det kan ibland vara tunga arbetsuppgifter som ligger i deras händer. De nyanlända möter många svårigheter till integrering både generellt i samhället och på arbetsmarknaden, och anledningarna till detta kan vara många (Örtquist, 2010). Bl.a. spelar hälsotillståndet hos dessa personer stor roll i hur

lyckat etableringsarbetet blir. Det är dock inte endast aktörernas samarbete mellan varandra och med de nyanlända som ska fungera. I de flesta fall räcker det inte heller hela vägen med de nyanländas egna vilja och goda prestationer. Utan det handlar om förutsättningarna som personen haft i sitt hemland, vilka förutsättningar personen har nu och vilka förutsättningar som det svenska samhället skapar för de nyanlända.

(Fernandes, 2015). Det sistnämnda skapas utifrån ett gott samarbete. Ett samarbete i hela samhället vad gäller organisationer, stora som små företag och goda medmänniskor har en väldigt stor betydelse för att individen skall hitta sin plats i vårt samhälle.

Dock ligger ansvaret fortfarande på staten med Arbetsförmedlingen som huvudaktör och på de kommuner som personerna är bosatta i. Och det är tyvärr beklagligt att förutsättningarna kan vara så otroligt varierande beroende på var i landet man bor. Just denna del är inte heller något som gemene man kan hjälpa till att påverka. Fullt naturligt är att ju större ort, desto större möjligheter finns att på ett eller annat sätt ta sig ut på arbetsmarknaden. Vad som däremot visat sig är hur olika aktörerna på olika orter kan tolka regelverket. Som Länsstyrelsen tar upp i en redovisning av hinder och framgångsfaktorer (Örtquist, 2010) så var det bl.a. detta man ville komma bort ifrån med införandet av etableringsreformen år 2010. Med reformen skulle inte längre kommunernas egna, olika introduktionssystem göra att insatserna utformades olika i olika kommuner i landet. Utan nu skulle det istället finnas ett gemensamt utgångsläge så att åtgärder och aktiviteter skulle vara likvärdiga oberoende på bostadsort. Vi menar att detta än idag, nu 6-7 år efter att reformen trätt i kraft, inte är helt fungerande och att det fortfarande finns viktiga delar att se över och förbättra i reformens utförande.

”Den regionala samverkan och de insatser som bedrivs inför reformen är i sin tur tämligen begränsade och sammantaget inte i proportion till reformens omfattning”.

(Örtquist, 2010)

Under intervjuprocessen blev följande situation uppmärksammas:

När du fått ett uppehållstillstånd - kom till Arbetsförmedlingen!

”Din etableringsplan innehåller olika aktiviteter som ska stödja dig på vägen till arbete. Vilka aktiviteter planen innehåller beror på dina behov, men den ska minst bestå av Svenska för invandrare, arbetsförberedande insatser (till exempel praktik, validering av utbildnings- och yrkeserfarenheter) och samhällsorientering som syftar till att ge dig grundläggande kunskaper om det svenska samhället”.

(Arbetsförmedlingen.se 2016 c)

Personer är inskrivna i etableringen och får etableringsersättning för 40 tim/v (alltså heltid). Personerna läser på SFI 20 tim/v och resterande 20 timmar är det enligt systemet

tänkt att personerna skall delta i annan arbetsförberedande insats. I dessa fall har dock Arbetsförmedlingen inte haft andra aktiviteter att erbjuda så de nyanlända har alltså inte haft mer än dessa 20 timmar i veckan. *Däremot framkom det inte hur länge dessa perioder med endast 20 tim/v kan pågå. Om det handlar om en månad eller om det handlar om hela etableringstiden låter vi vara osagt.* Det kan kanske tyckas lättsamt att få betalt för heltid och bara studera på halvtid men se då till alla kunskapsstimmar som individerna går miste om. Se till tidsramen, de 24 månaderna som är beräknat vara tillräcklig tid för etableringsarbetet. Tänk sedan hur skillnaden i kunskap kan se ut mellan en person som haft aktivitet 100% under etableringen kontra en person som haft aktivitet 50%. Båda personerna har fått lika mycket ekonomisk hjälp via etableringsersättning, de har studerat under lika lång tidsperiod och de båda förväntas ha inhämtat ungefär samma kunskaper och att klara sin egna försörjning efter dessa två år. Detta är en situation som känns högst oroande och är ett problem som vi hoppas skall vara åtgärdat inom kort.

Det finns däremot återkommande tillfällen där 100% aktivitet under två år i etableringen inte räcker till. När en sådan situation uppstår och rätten till etableringsersättning tar slut, kan personen istället behöva söka socialbidrag för att klara av sin ekonomi. I studien visas en ”svagare” grupp av individer, de med liten- eller ingen tidigare utbildning och en ”starkare” grupp av individer, de med tidigare- eller hög utbildning (Isaksson et al. 2015). Det varierar var i etableringsarbetet som olika personer stöter på hinder men det är inte konstigt att de personer med liten- eller ingen tidigare utbildning trots allt är den mer utsatta gruppen som generellt har det svårt att ta sig in i samhället och arbetslivet (Wångdahl et al. 2014).

För de individer med liten- eller ingen tidigare skolbakgrund kan svårigheterna visa sig relativt tidigt under etableringsarbetet. Många av dessa personer upplever redan de lägre nivåerna på SFI'n som mycket krävande. För vissa individer är helt enkelt inte språkinläring i skolan rätt alternativ. Att istället få ut dessa personer till lämplig praktikplats kan vara en lösning till att lära sig kommunicera, göra sig förstådd och förstå vardagsspråk (Eriksson-Sjö, et al. 2010).

För de personer med tidigare god studievana och hög utbildning visar sig istället hindren längre fram i etableringsarbetet. Många kan relativt snabbt avklara sina svenskastudier på SFI'n men det är sedan som problemen börjar visa sig. Det handlar då

om arbetsmöjligheterna och möjligheter till praktikplatser och för att skapa sådana möjligheter behövs det företagskontakter och det är där vi ser en av de stora vinsterna till ett förbättrat integrationsarbete- i företagskontakterna. Studien har dessutom visat att det inte alltid behöver vara en stor stad för att lyckas med detta, bara företagen vågar se möjligheterna i de här individerna. För att utveckla arbetet med de nyanländas etablering måste det finnas ett bättre stöd för att ta sig in på arbetsmarknaden samt att befintliga ideella organisationer måste hitta fler lösningar på integrationsproblemet (Eriksson-Sjöo, et al. 2010).

Arbetsgivarna behöver våga mera och de behöver känna back-up och stöd i att öppna sin arbetsplats för de nyanlända. Önskvärt vore ex. om Arbetsförmedlingen kan förbättra sina arbetsmetoder och minska mängden pappersarbete som idag tar en stor del av arbetstiden (Isaksson et al. 2015). Skulle handläggarna istället få lägga motsvarande tid till att skapa kontakter mellan företag och de flyktingar inskrivna i etableringsuppdraget, tror vi att det skulle resultera till fler nyanlända ute i någon form av arbete.

Eftersom många aktörer behöver vara i samspel under en individs etableringsarbete kan man se en viss sårbarhet i detta system. Trots goda intentioner från samtliga aktörer finns risker för individen att ”hamna mellan stolarna” eller att en viktig del i individens ”etableringspussel” blir missat. En av de reflektioner som gjorts under sammanställningen av denna studie är bristen på familjeperspektiv. Etableringsplanen utformas efter bästa förmåga utifrån individen i sig men det talas sällan om hur olika beslut och utformanden av etableringsplanen påverkar ev. barn till dessa individer (Örtquist, 2010). Även den mycket viktiga hälsofrågan måste få ta plats. Enligt Wångdhal, et al. (2014) har majoriteten av deltagarna i SFI begränsade eller otillräckliga kunskaper om den egna hälsan. Här känns det viktigt att tänka på hur ohälsa kan påverka och leda till bristande integration och hur bristande integration faktiskt också kan påverka och leda till ohälsa. I dagens samhälle har vi svenskar redan kunskap och stort fokus på den egna hälsan men mer resurser bör läggas på de nyanländas hälsa (Westerling 2012).

Det är svårt nog som det är att matcha de nyanlända, främst de med mycket begränsade arbetslivserfarenheter, med lämplig sysselsättning. Därför är många ”sekundära” faktorer som dessa viktiga att inte glömma bort, vilket annars i sin tur istället skulle

försvåra för etableringen. Aktörerna kämpar inte bara med ett problem utan med en mer komplex situation som bör få chans att utvecklas på flera olika nivåer (Örtquist, 2010). Samverkan är A och O i etableringsarbetet och integration och hälsa går hand i hand!

6.2 Metoddiskussion

Från första början hade vi sett fördel i om vi trättat ner ämnet ännu mer på grund av dess stora bredd. Då hade vi haft möjlighet att verkligen kunna gå på djupet i ämnet. T.ex. som att fokusera på enbart gruppen med liten- eller ingen tidigare utbildning. Då kunde vi ha fått en mer tydlig bild över vad som behöver förbättras inom arbetet med denna grupp. Vad som idag inte fungerar lika bra inom etableringsuppdraget. Vi tror också att det hade underlättat i sökandet av vetenskaplig litteratur om vi hade haft ett mer specifikt område att studera. Artiklarna vi använt oss av är relevanta utifrån syftens studie men många gånger inte djupgående i den information vi sökt.

Eftersom att metoden är öppen för mycket information, kan det finnas risk för att det blir väldigt mycket data att handskas med, där stor del av informationen kan vara orelevant för ämnet. Men ändå så viktig att transkriberas för att kunna se vad som faktiskt är relevant för studiens syfte. Vi insåg att datainsamlingen tog väldigt mycket tid och var väldigt krävande. Många timmar gick åt att transkribera intervju materialet vilket var väldigt frustrerande. Tiden har varit ett av våra största problem. Med facit i hand borde vi prioriterat tiden betydligt bättre och kommit igång med arbetet snabbare. Många gånger fastnade vi i litteratursökningen, speciellt de engelska vetenskapliga artiklarna som kändes svåra att återkoppla till.

Vi hoppades på en starkare studie som kunnat ge oss mer genomförliga bakgrund med ett resultat som visar till en positiv förändringsprocess. Det kan vara svårt att veta vart studien landar när metoden är så pass bred och öppen för nya intryck och frågeställningar. Här hade vi önskat en metod som hade lite mer begränsningar och strikta linjer. Samtidigt som vi känner uppskattning för att vi kunde komma nära aktörernas uppfattning och synpunkter. Det positiva med den här metoden var att vi fick komma ut till arbetsplatserna hos de respanter som deltagit i studien och på så vis få en bättre uppfattning om hur deras arbete inom Etableringsuppdraget ser ut. För studiens arbete var det även viktigt för oss som författare att få en inblick i samarbetet mellan samhällets företagare och övriga befolkningen i samhällets samebete för att

bidra till integration. Hade vi inte valt en kvalitativ metod hade denna möjlighet inte kunnat bidra med en större förståelse och verklighetsuppfattning.

Slutsats:

Vi har tolkat våra intervjupersoners upplevelser av arbetet med etableringsuppdraget som en mycket positiv men krävande arbetsuppgift. De arbetar ofta under stor press med många individer som är i behov av att på olika plan integreras i samhället men många gånger räcker resurserna inte till. Vi har även förstått att gruppen med låg- eller ingen utbildning är väldigt utsatta och aktörerna hjälplösa när det blir för stora grupper. Ett förslag till fortsatt forskning är att specificera sig på gruppen med låg- eller ingen utbildning för att kunna hitta nya och effektiva lösningar till integrationen i samhället och till etableringen på arbetsmarknaden. Att med hjälp av de individer som befinner sig i denna svåra situation vara delaktig till att hitta ett fungerande arbetssätt.

7. REFERENSER

Ahrne, G., & Svensson, P. (Red). (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB.

Aiyar, S., Barkbu, B., Batini, N., Berger, H., Detragiache, E., Dizioli, A., Spilimbergo, A. & Topalova, P (2016) *The Refugee Surge in Europe*. Staff Discussion Notes No. 16/2

Arbetsförmedlingen.se (2016-03-03 a) *Etableringsuppdraget i siffror*.

http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Var-verksamhet/Etablering-av-nyanlanda/Etableringsuppdraget-i-siffror.html#.Vt6_301IjIU

Arbetsförmedlingen.se (2016-05-08 b) *Etablering av vissa nyanlända – statistik kring etableringsuppdraget*. Arbetsförmedlingens återslag 2015.

<http://www.arbetsformedlingen.se/download/18.847849314cfd204197df09/1430725382405/Etablering+av+vissa+nyanl%C3%A4nda++statistik+kring+etableringsuppdraget+20150504.pdf>

Arbetsförmedlingen.se (2016-03-29 c) *När du fått ditt uppehållstillstånd - kom till Arbetsförmedlingen!*

<https://www.arbetsformedlingen.se/download/18.760466df12c3abfa21f80004331/1462872592488/uppehallstillstand-svenska.pdf>

Axelsson, R., et al. (2006) *Rehabiliteringsvetenskap: rehabilitering till arbetslivet i ett flerdisciplinärt perspektiv*. Studentlitteratur.

Bryman, A. (2008) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.

Brücker, H., Epstein, G. S., McCormick, B., Saint-Paul, G., Venturini, A., & Zimmermann, K. F. (2002) *Managing migration in the European welfare state*. Immigration policy and the welfare system.

Carrera, S. (2006) *A Comparison of Integration Programmes in the EU: Trends and Weaknesses*. CEPS CHALLENGE Papers No. 1, 1 March 2006.

Eriksson-Sjö, T., & Ekblad, T., & Kecklund, S. (2010) *Hög förekomst av sömnproblem och trötthet hos flyktingar på SFI: konsekvenser för inläring och hälsa*. Socialmedicinsk tidskrift 4/2010.

Europa.eu (2016-03-24) *Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015*.

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>

Fernandes, A. G. (2015) (Dis) *Empowering New Immigrants and Refugees Through Their Participation in Introduction Programs in Sweden, Denmark, and Norway*. Journal of Immigrant & Refugee Studies, 13(3), 245-264

Graneheim, U.H., & Lundman, B. (2004) *Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness*. Nurse Education Today, 24 (2), 105-112. doi:10.1016/j.nedt.2003.10.001

Hojem, P., & Ådahl, M. (Eds.). (2011) *Kanadamodellen: Hur invandring leder till jobb*. FORES 2011, 1:a upplagan. Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB, Borås 2011.

Isaksson, P., Åström, O., & Adanalic, M. (2015) *Asylprocessen, Etableringsprocessen, Processen för ensamkommande barn*. Länsstyrelsen Hallands län.

Kosciulek, J. F. (2004) *Empowering people with disabilities through vocational rehabilitation counseling*. American Rehabilitation, vol. 28.

K Larsson, J., & Pelling, L. (2015) *Ny etableringspolitik måste se bortom moralistiska krav*. Dagens nyheter, DN Debatt.

Lidén, G., Nyhlén, J., & Nyhlén, S. (2015) *Forced cooperation from above: the case of Sweden's establishment reform*. Policy Studies, 36(5).

Länsstyrelsen.se (2016-10-07 a) *Vad är integration?*

<http://www.lansstyrelsen.se/Gotland/Sv/manniska-och-samhalle/integration/Pages/index.aspx>

Länsstyrelsen.se (2016-03-22 b) *Tema nyanlända. Utan hälsa, ingen etablering*. <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2011/utan-halsa-ingen-etablering.pdf>

Medin, J. och Alexanderson, K. (2010) *Begreppen Hälsa och Hälsofrämjande- en litteraturstudie*. Studentlitteratur AB, Lund.

Migrationsinfo.se (2016-04-29) *Etableringsreformen*.
<http://www.migrationsinfo.se/arbetsmarknad/etableringsreformen/>

Nationalencyklopedin.se (2016-03-20) <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/invandring>

Nilsson, Å. (2004) *Tio färre arbetsår för invandrare*. Valfärd Nr. 4. Statistiska centralbyrån

Riksdagen.se (2016-06-19) *Lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare*.
http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2010197-om-etableringsinsatser-for-vissa_sfs-2010-197

Rosenqvist, F. (2011) *Etableringsreformens 100 första dagar*. FORES Policy Paper, 2.

Sarstrand Marekovic, A. M. (2012) *Kommunalt mottagande av invandrare och flyktingar– 40 år av utmaningar och erfarenheter*. Socialmedicinsk tidskrift, 89(2), 104-111.

Statistiska centralbyrån (2016-03-04 a) *Två av tre flyktingar i arbete efter tio år*. http://www.scb.se/sv/_Hittastatistik/Statistikefteramne/Levnadsforhallanden/Levnadsforhallanden/Integration--analys/224581/224589/Behallare-for-Press/379538

Statistiska centralbyrån (2016-03-06 b) *Från massutvandring till rekordinvandring*. <http://www.sverigeisiffror.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/in-och-utvandring/>

Ullenhag, E. (2010) *Nyanlända behöver mer än en klapp på huvudet*. Dagens Nyheter.

UNHCR (2016-06-14) *UNHCR Mid-Year Trends 2015*.
<http://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/56701b969/mid-year-trends-june-2015.html>

UNHCR (2016-10-02) *FN:s flyktingkonvention - frågor och svar*
<https://sverigeforunhcr.se/om-oss/vem-ar-flykting/faq-fns-flyktingkonvention>

Westerling, R. (Red.) (2012) *Utveckla formerna för att främja invandrades hälsa och integration!* Socialmedicinsk tidskrift Nr 2.

Wångdahl, J., Lytsy, P. & Mårtensson, L. (2014) *Health literacy among refugees' in Sweden - a cross-sectional study*. BMC Public Health Nr. 14.

Örtquist, J.(2010) *Från samverkan till samarbete – hinder och framgångsfaktorer för implementering av reformen för nyanländas arbetsmarknadsetablering*. Länsstyrelserna.

Bilaga 1.

Till etableringshandläggare, socialtjänstemän och SFI lärare som arbetar med etableringseformen. Ni inbjuds med detta brev att medverka i en intervjustudie om arbetet inom etablering för nyanlända.

Syftet med denna studie är att med hjälp av er som mottagit detta brev, komma fram till vad/vilka förbättringar som skulle vara till hjälp för att fortsätta utveckla arbetet med flyktingar inom etableringsreformen.

Studien kommer att bygga på individuella intervjuer.

Du som väljer att medverka träffar en av oss på en gemensamt överenskommen plats. Tiden för intervjun beräknas till max 60 minuter. För att kunna säkerställa den information som framkommer planerar vi att spela in intervjun samt att ta anteckningar.

Den information ni delar med er av kommer att användas till en C-uppsats i programmet för Hälsa och rehabilitering i arbetslivet vid Mittuniversitetet.

Ert deltagande är frivilligt och ni kan när som helst avbryta er medverkan utan att motivera orsak. Materialet och era personuppgifter kommer att behandlas konfidentiellt och endast användas till ändamålet för studien, samt förvaras så att ingen obehörig kan ta del av materialet.

Vi kommer inom kort att kontakta er via telefon och ni meddelar då om ni väljer att delta eller ej. Om ni accepterar kommer vi då överens om tid och plats för intervjun.

Vid frågor är ni välkomna att ta kontakt med oss.

Studenter:

Cecilia Svensson

ceed0400@student.miun.se

Tel: 070-396 53 46

Emma Rothoff

emro1004@student.miun.se

Tel: 073-806 90 11

Handledare:

Björn Jakobsson, Universitetslektor vid Mittuniversitetet.

bjorn.jakobsson@miun.se

Tel: 010-142 83 49

Bilaga 2.

Intervjumall

Hur kan arbetet med etableringsuppdraget utvecklas?

Inledning

- Jag och min kurskamrat studerar vid Mittuniversitetet på programmet för Hälsa och rehabilitering och vi är nu inne på den avslutande kursen som innebär att genomföra en studie på kandidatnivå.
- Syftet med studien är att med hjälp av er komma fram till vilka ev. förbättringar som skulle vara till hjälp för att fortsätta utveckla arbetet med nyanlända inom etableringsreformen. Jag och min

kurskamrat bor i olika kommuner så det kommer även bli en form av jämförelse mellan de två kommunerna.

- Samtycker du till att jag spelar in intervju?
 - Vill också informera om att vi inte kommer att uppge ditt namn, ålder eller kön.
 - Är det okej att ev. uppge din yrkestitel i studien eller önskar du istället att vi endast använder oss av "en anställd på SOC/ AF/ SFI.."?
 - Du kan när som helst avbryta intervjun utan att ange orsak.
-

Basinformation

1. Vad är din yrkestitel?
2. Hur länge har du arbetat här?
3. Vad består dina arbetsuppgifter av?
4. Vilka av er på denna arbetsplats arbetar med nyanlända i etableringsreformen?
5. Berätta lite om etableringsreformen?
6. Vad är verksamhetens roll/uppgifter i arbetet med etableringsreformen?
7. Vad innebär den nya etableringsreformen sett för er verksamhet i helhet?
8. Har du några frågor du vill ställa innan vi fortsätter?

Riktlinjer/tillvägagångssätt

9. Vilka *tidsramar* har ni att följa och har ni några svårigheter att hålla dessa ramar?
 - *Vad händer i verksamheten men främst med personen om dessa tider inte hålls?
10. Har ni avtal eller liknande mellan de olika instanserna som arbetar i reformen?
11. Hur går ni tillväga för att upprätta en plan ("arbetsplan"/studieplan/etableringsplan)?
 - Finns möjlighet att få ta del av mallar till dessa (fråga 15 och 16)?
12. *Hur är ansvarsfördelning mellan er *myndigheter/organisationer*?
 - Är *ansvarsfördelningen* tydlig mellan er eller finns det oklarheter?
 - Är det tydligt vilka *befogenheter* ni har eller finns det oklarheter där?
13. Hur sker uppföljningen och utvärdering av insatserna, finns det tydligt strukturerat?

Ansvar/Samverkan

Som vi förstått är AF huvudaktören i arbetet med personer i etableringsreformen.

14. Vilka fler myndigheter/organisationer arbetar ni med i etableringsreformen?
15. Hur stöttar och arbetar Arbetsförmedlingen med alla parter?
 - Är AF's samordningsroll tillräckligt tydlig?
 - Är AF's uppföljning/ledning tillräcklig?
16. *Hur fungerar samverkan/kontakten mellan er aktörer i kommunen?
 - Har ni ett gemensamt förhållningssätt, engagerade medarbetare och tydliga ledare?
 - Saknar ni bra kontakt/samverkan med någon/några av dessa aktörer?
 - Har ni ytterligare dialog med några övriga externa parter för att tillgodose behoven?
17. Finns det några hinder/stopp/"flaskhalsar" i denna verksamhet eller i samverkan mellan de olika verksamheterna som gör att arbetet tar längre tid?
18. Utför ni på denna arbetsplats uppgifter som eg. ligger eller bör ligga på någon annan?
19. Vilken upplevelse har ni på denna arbetsplats av insatsernas/aktiviteternas verkan?
20. Vilka förändringar önskar ni göra hos er själva för att uppnå ett bättre resultat/göra ett bättre arbete?
21. Vilka förändringar önskar ni hos övriga parter som ingår i etableringsreformen för att nå ett bättre resultat/göra ett bättre arbete?

Prestationsförmåga/nivå

22. Hur utreds/bedöms en persons prestationsförmåga?
23. Hur anpassas personens aktiviteter efter dennes prestationsförmåga och behov?
 - Skulle det behövas mer anpassade aktiviteter till varje enskild individ?
24. *Påverkar personernas utbildningsnivå hur de tas emot i etableringsreformen?
 - I så fall hur ser den skillnaden ut för utbildade/högutbildade respektive utbildade/lågutbildade?
25. *Påverkar personernas utbildningsnivå hur engagerade de själva är i insatserna?
 - Kan du i sådant fall ge exempel för utbildade/högutbildade respektive utbildade/lågutbildade?

26. *Finns det någon/några grupper av personer som är svårare än andra att guida genom etableringsarbetet? (Berätta gärna mer om detta).
- Varför kan det vara så och hur arbetar ni med dessa?
 - Ser ni att dessa personer har något gemensamt?
 - Vilket extrastöd finns för dessa personer?
 - Behövs mer/andra insatser för att dessa personer skall få ut det de behöver?
 - Är tanken att fortsätta ert arbete med denna grupp så som ni nu gör eller är några förändringar aktuella i dagsläget?

Metod/mål

27. *Vilka mål skall uppnås under tiden personen är inskriven hos er?
- Hur går ni tillväga/vilka insatser erbjuder ni för att personen skall uppnå dessa mål?
 - Vad behöver personen själv göra för att uppnå dessa mål?
 - Kan det vara svårt för vissa att klara av detta?
28. Vilka är de största hindren för de nyanländas etablering på arbetsmarknaden?
29. Vad anser du vara faktorerna till en snabb etablering i arbetsmarknaden?
30. Hur arbetar denna verksamhet för att de nyanlända i kommunen ska etableras i samhälls- och arbetslivet så snabbt som möjligt?
31. Hur upplever ni de resurser som står till ert förfogande när det gäller arbetet med nyanlända? (Är de tillräckliga? Otillräckliga? På vilket sätt?)
32. Upplever du generellt att etableringstiden är tillräcklig för att de nyanlända ska hinna etablera sig?
33. Hur upplever du etableringsreformen i helhet?

Är det något övrigt du vill tillägga, som jag inte berört i våra frågor?

Ett stort tack till *dig* som tagit dig tid för denna intervju!
 Detta kommer vara till stor hjälp för oss i vårt fortsatta arbete med denna studie.

Intervjustudie av: Cecilia Svensson och Emma Rothoff

Bilaga 3.

Analysystem 1- Studie om etablering och integration

Arbetsförmedlingen Vilhelmina
 Arbetsförmedlingen Östersund

Svenska för invandrare
 Socialtjänsten Åre Kommun

Integrationservice
 Immigrationservice

	Individer med tidigare- eller hög utbildning	Individer med liten- eller ingen tidigare utbildning	Båda grupperna av individer
--	---	---	------------------------------------

<p>Förmåga/möjligheter att ta till sig/söka info.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • God förmåga. • Syrier- sällan tolk, kan engelska, är snabba, liknande utbildningssystem som vårt. Ofta gymn. och universitet. • EBO ökande målgrupp. • Stark men saknar nätverk och kontakter. Då, behov av stöttning vi kan erbjuda. • Vår syn- "Hjälp till självhjälp". • Lättare att förstå ett system och att ta till sig språket. 	<ul style="list-style-type: none"> • Krävs upprepad information vid olika tillfällen. • Ofta uppdatering av studieplan. • Svårt med svenskan och/eller engelska- svårt att klara sig. 	<ul style="list-style-type: none"> • I början inte mottaglig för info. om svenskans betydelse/vikt. Förstår sedan själva- Aha!! • Vara jättetydlig- viktigt!! Undgå misstolkningar. • Skillnader på högutbildade och lågutbildade. • Först inte förstår alla rättigheter men sedan → en väldig vilja! • KVOT- allt ifrån alfa. till högt utbildade. • Språket- nyckeln att lyckas på arbetsmarknaden. • Behöver viss nivå för att kommunicera, bestämma tider mm..
<p>Förutsättningar för svenska språket.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Går igenom ganska snabbt. Även möjligt att läsa fler ämnen. • Goda förutsättningar att lära sig svenska. • Förstår sammanhang, orsak och samverkan. • De sätter upp mål. • "1:or"- närmast arbetsmarknaden (kan vara en stor mängd). • Viktigt- bra språk för t.ex. möten och självständighet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ofta problem, särskilt alfa. • Se sammanhanget i ett nytt land- komplicerat. • De kommer en bit- sedan stopp. • Har det svårt. • Eritreaner och Somalier- Svaga. • Utveckla språket- viktigast! • Svårt att ta till sig språket. • Tar längre tid att ta sig ut på arbetsmarknaden. • Vissa aldrig ut på arbetsmarknaden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ibland i sista kursen och iaf inte tillräckligt vass i språket. Eller iaf osäker på att prata. • Studera under asyl- nu bättre förutsättningar för svenska.

<p>Motiverad Målinriktad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Syrierna visar det här drivet. • Högutbildade har generellt mer driv, en långsiktig plan. • Vuxna/familjer har starka resurser- iaf bra med stöttning. • Målinriktade, studiemotiverade, skickliga och lär sig snabbt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aldrig tänkt på att få möjlighet till den formen av utveckling. • Inte uttalat målinriktade. • Många kämpar- hög studiemotivation. • Har annan syn på ålder/ gammal. • Samma driv att lyckas som de välutbildade. 	<ul style="list-style-type: none"> • Måste själva förstå att det språket kan ta flera år. Annars risk att de tappar gnistan. • Bra kompetenser- sy, matlagning mm. • Tillfälliga uppehållstillstånd isf permanenta→ större utmaning med motivations arbete. • Klartlägga-focus på individ. Stämna av var 6mån. • Stort tryck- inte tappa någon mellan stolarna! • 1) Vill träffa fler svenskar, 2) Vill lära sig språket, 3) Vill komma ut i arbete.- Vi försöker utgå från det och skraddarsy.
<p>Speciella resurser</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Snabbspår- mycket intressant för akademiker. Aktuella till Umeå. • 7 universitet har snabbspåren. • CV, kolla arbetsmarknaden och olika utbildningar. SYV. • Korta vägen. Studera vidare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Specialiserade handläggare för "3:or" (svårast till arbete. Inte läsa/skriva el. psykiskt/fysiskt). • Inte för stor grupp.Längre tid. Assistent. • Resurslärare och tekniska hjälpmedel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Har inte speciallärare eller kurator men behovet finns. Men ligger på AF's ansvar. • Ska vara redo för universitets studier efter 6 mån. Men nu SFI först och sen korta vägen.
<p>Ekonomi</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Inte utvecklats mycket. Svårt!! att nå arbetslivet eller sysselsättning. Försörjningsstöd för att klara sig. • Väldigt svårt hitta sysselsättning eller arbete. Överhängande risk- för försörjningsstöd. 	<ul style="list-style-type: none"> • FK- etableringstillägg och bostadsersättning. Hyra, hemutrustningslån. Ensam rätt till CSN. • Problem! Glapp 1 mån mellan Migrationsverket och AF ersättning. Ingen försörjning innan etableringsplan. • Etableringsersättning. Ska ha 100% i sysselsättning. • Kö för SFI.. Första ersättning kan dröja- Glappet. • Ska söka alla bidrag innan de kan söka försörjningsstöd, tex. bostadsbidrag.

<p>Praktik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Visa vad man kan och kanske komma in på arbetsplats. • Läs SFI+praktik. • Pröva på inom vården. Minst C eller D nivå krävs. 4 v. teori basalt inom vård och omsorg. +6v. praktik på äldreboenden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Språket som en flaskhals→ arbetsplatser väntar- ta emot nyalända. • Öva språket+ öka sammanhanget i det svenska samhället. • Behövs praktik ute på företagen. • Leder inte framåt på SFI efter 2år, då praktik. Bra för företagen, men inte stort intresse att anställa. • Möjligt att läsa här+t.ex.praктиk. • Koll av yrkeskompetens. Vilka kunskaper? Hur gångbart är det här? Utlåtande/uppskattning kan använda vid jobbsök. • Växa 6 platser till individer som verkligen behöver och är svårare att matcha till andra plaster. 	<ul style="list-style-type: none"> • Växa 3:e året. Vår och sommar-odlings projekt. Praktik 4-5 mån. 2-3dag/v. hjälper att odla växter. Avslutas med höstmärknaden. • För integrationen+omringas av språket. • Svårt i Vilhelmina. Mer tid på företagsbesök och liknande. Mer nytta ute hos företagarna. De måste ju få vänja sig vid tanken, vi måste ha en bra kontakt, en levande dialog. • AF behöver arbeta mer med praktikplatser. • Språkpraktik i utbildningen! Måste prata språket för att kunna göra sig förstådd. • En ingång till ett arbete. man får visa vad man kan, sin personlighet och lära känna varandra. • Försöker dela 50/50 SFI och praktik. • Arbetsgivaren lär sig lita på personen. Leder ofta till en tjänst.
----------------	--	--	--

<p>Samverkan/ kommunikation</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Kanske kommunen el. annan-starta verksamhet. Sy och snickra möbler. <p>-----</p> <p>--</p> <p>SAMVERKAN/ KOMMUNIKATION BÅDA GRUPPERNA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Behöver underlag att de är i etableringen när de söker glappet-ersättningen • Samtal med handläggarna på AF. • Länsstyrelsen+ typ alla. -LÖKEN. • Dokumentet måste hållas levande. • Personen får skriva under ett medgivande om infoutbyte mellan de olika instanserna. • FK hjälper själva inte till vid ifyllandet av de olika blanketterna de har. • AF och SFI träffas 1ggr/ varannan mån. • I refomen först Migrationsverket och AF. Ofta SOC första och sista månaden av inskrivningstiden. Glappet. • Det kan ju var mycket ibland och det är därför jag också tror att Migrationsverket ska ta tillbaka det här med bosättningdelen. • Projektanställd som jobbar mkt- relationer mellan privata fastighetsägarna. Rätt information-viktigt. Förståelse och medvetenhet om etablerings uppdraget. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jobbat tillsammans ett antal år så nog känns ansvarsfördelningen ganska tydlig. • SFI lärarna och jag har regelbundna möten med AF's handläggare. • Har lite/inget med Migrationsverket att göra. • Migrationsverket uppgift är väldigt tydlig, dom arbetar med dom som inte fått asyl. • Fått asyl→ AF där man får göra sitt bosättnings ärende→ etableringssamtal. Liknande en förlängd arm till AF. • Många arbetar med integration i Åre kommun. Upp till varje kommun att hantera det på sitt sätt. Statsbidraget man får för varje nyanländ. Det använder Åre kommun i integrations arbete. • Mycket nära och bra samarbete med AF. Även med SFI och kommunen, skolan och barn. • Har även integrationsgrupp med representanter ifrån kyrkan, folkhögskolan och olika delar av kommunen, af och olika studieförbund och organisationer. • Samarbeta- prata om är nyckeln att vi lyckas, pratar samma språk, rödtråd, åt samma håll. • Många bra möten. Tar bra beslut tillsammans. • Migrationsverket-regelstyrda så de skickar inga uppgifter till mig om någon person ska komma hit. • Bemötanden. Individ i samverkan med samhällsaktörer. Hålla skräddarsydda planen. • Tekniskförvaltning, kommunens bostäder+privata fastighetsägare. Vi önskar fler privata. • Vibo kan okeja om folkbokföringsadress är på gång.
-------------------------------------	--	--	---

<p>Tidsramen, 24 mån</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Många läser även utöver SFI'n. • Många går direkt på B eller C nivå. • Många läser också t.ex. engelska och matte när de går i C och D nivå. • Svenska 3 timmar om dagen. Kl. 9-12 eller kl. 12-15. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analfabeter börjar i alfagruppen. Väldigt lång väg för dem! • Klarar man inte svenskan under 2år går AF in men någon form av åtgärd. • De flesta får nog gå in i jobb och utbildningsgarantin. Två år ganska kort tid om man kommer från 0. <hr/> <p>--</p> <p>TIDEN, 24 MÅN- BÅDA GRUPPERNA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Empowerment- hjälp till självhjälp. Det är det som är de viktiga, att man får hjälp att klara sig själv. • Bli bättre på att använda tiden väl till att förbereda individen. Att vi samverkar. • Eberlingensersättningen är satt för 40 timmar alltså 8 per dag. • Alla nya läser samhällskunskap, samhällsorientering, demokrati m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> • Många stannar i flera år. Finns olika spår beroende på kunskap. • Inskrivna i 24 månader men max är 48 månader. • Behöver eg. fler ämnen. • Vi hos AF- grundläggande kartläggning. Tittar på tidigare kompetens och vad personen vill. Inte bara vad man har gjort förut. Har nu möjligheten att göra vad man vill. Behövs intervju för att veta vad alla personer kan och vill och har intresse i. • Vi kommer till språket hela tiden. Och kanske lite kulturella skillnader också. Det behöver inte vara motsättningar. Det kan vara kulturell okunskap både för den nyalända så som svenska för nya kulturer. Och innan våra svenska kultur innan vi svenskar också lär oss de nyanlända att vi lär oss att samverka i våra olika kulturer. För att man behöver kanske utesluta de ena för det andra, någonstans kan man mötas i de olika kulturerna och ha en slags förståelse för andra. • Sen är det ju alltid en grupp som inte kommer vara klar efter två år. Jag tror iaf att två år är bra. • Vägleda, inte curla.
--------------------------	--	--	---

<p>Övriga aktörer</p>	<p>-- ÖVRIGA AKTÖRER BÅDA GRUPPERNA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studiefremjandet, Alma folkhögskola och grundläggande moduler. • Vi har Miroi → 31/5.T.ex. SFI på fm. och Miroi på em. • Vi har ett projekt mot föreningslivet- att ta större initiativ till integrations arbetet att bjuda in våra nyalända. • Projekt-språkvän och vägvisare. Privatpersoner anmäler intresse att vara en språkvän. Även nyanlända anmäler sig. Matchar vän där man fikar eller tar en tur på fjället. • En projektanställd att utveckla yrkesutbildningar mot kommande arbetskraftbristen. Just nu är det en vård utbildning på gång. En del av Komvux utbildningen som redan finns. Han jobbar med att hitta fler sådana projekt. Kanske blir en städ utbildning eller en kock utbildning. • Vi har varit dålig på att anvisa till arbetsmarknads utbildningar. 	<p>-- ÖVRIGA AKTÖRER BÅDA GRUPPERNA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Marco har samhällsorientering på totalt 60tim/termin. • Projekt med länsstyrelsen. Naturlig integration-10 aktiviteter- i naturen- allemansrätten t.ex. plocka bär. Lona. • Ett hälsoprojekt som heter Hälsam. Vi +hälsocentralen. Arbetar med hälsa, mat, kost, psykisk ohälsa, idrott, motion, träffa tandläkaren, barnmorskan, sjuksköterska, dietisten och kurator. • Vi har service både för arbetsgivaren och nyanländ. Det känns jätteviktigt att inte bara finnas för den nyanlända utan att finnas för arbetsgivaren också. • Det finns resurser med det är iaf svårt. Kräv mycket för att komma ut i arbetslivet så det är en tuff match. • Det största hindret är kanske ändå bristen på kunskap. Kunskaps spridning till allmänheten. • Vi jobbar väldigt mycket ut emot kontakter. 	<ul style="list-style-type: none"> • Flera olika där de läser svenska, yrkessvenska och Grundläggande moduler kallas det. Gäller ju även de lågutbildade. • Har nära samarbete. Ibland vill AF göra uppföljningar och ibland vill dom att vi gör det. Inget konstigt i vår relation. Har en väldigt öppen dialog och det tror jag är själva nyckeln till ett bra arbete. • I Åre kommun har vi ingen jätte historia av att ha nyanlända i kommunen. Vi har ett positivt tänkande, de flesta är positivt inställda. Vill hjälpa till och tycker det är viktigt att när vi har nyanlända i kommunen att dom får komma in och förstå hur det fungerar och vara en del av samhället för att få så lite negativ effekter av det som möjligt. Skulle det bli tokigt i en matchning som vi gör så tror jag att man har lättare att avfärda en nyaländ, att nej det här funkar inte, än vad man skulle göra om det var en svenska, tyvärr tror jag att det är så. Det är viktigt att vår matchning blir en positiv spiral. • Lona där bjuder vi in alla som är på SFI. Hälsam där tar vi språkgrupp efter språkgrupp och har 10 st åt gången. Vi matar på så gott vi kan och där är tanken att både svaga och starkare i språket ska vara med. Samhällsorientering läser alla.
-----------------------	---	---	--

<p>Intervju- personernas egna tankar</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Behövs mer än två år och det behövs mer tid än 3 tim svenska. • Det skulle behövas en industri i Vilhelmina med lättare uppgifter. • Hur ska det gå? Om föräldrarna som blir flyttade från ett århundrade till ett annat kommer ju få väldigt svårt att hitta en stabil tillvaro. Däremot barnen till de här som växer upp här har ju i regel bättre förutsättningar. • Analfabeterna är de stora förlorarna. • Det är eg. inte så sjysst att skicka dem till norrlanda inland. Mindre möjlighet än i en stad att hitta ett arbete. • Men politiken ändrar sig ju ständigt och tänk om tex AF kan gå in och hjälpa till vid en anställning. • Kanske enklare form av sysslor/ former av anställning som tex lokalvård eller liknande. • De kan ju från sitt hemland ha gjort något. Många har tex varit jordbrukare och är duktig på det... men hur många sådana jobb hittar vi i Vilhelmina? 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi måste jobba mer mot arbetsgivare just för att få företagen att öppna upp sig. • Sen är det just samverkan med kommunerna och SFI, det måste hela tiden jobba med. • De med lång utbildning och de med kort eller ingen utbildning skulle verkligen fått skilda spår. • Bra att det finns, om än de är få, företag som tar emot på praktik. Men känslan man får är att de kanske inte i förlängningen är intresserade/är beredda att anställa. • Behöver få bort "vi och dom"- känslan. De har som inte någon chans. Frågan är vad vi ska göra för att alla ska känna att det gynnar, att det är något bra och givande för alla parter. Inte bra för flyktingarna utan även för företagarna och samhället. Men problemet sitter kanske inte hos flyktingarna, utan att det sitter hos företagarna. De ses nog mer som en belastning tror jag.. kanske dels för att de inte är så vassa i språket. • Östersund har gjort ett jätte arbete- Vad har vi för möjligheter? Kommunen har frigjort lägeneter för att kunna bemöta behovet. Det är skönt att kunna känna de som kommun att man verkligen försöker göra ett så bra arbete som möjligt.
--	--	--	--

<p>Jobbmöjligheter</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Möjligheter- men inte i Vilhelmina. • Asyl i regel är starkare. • Överkvalificerade för att bo kvar här. • Vissa arbetarhandledare på skolorna. +SFI • Inte stora eller långvariga jobbmöjligheter i Vilhelmina. • Vi kan ju inte ta tillvara på det här resurserna. • De som hanterar svenska så de tar sig ut på arbetsmarknaden är nöjda. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mer chans till jobb i de större städerna. Ex. svartjobb. • Vi ser att KVOT i regel har svagare. • Att flytta till städer så då blir det iaf lättare med svartjobb. <hr/> <p>--</p> <p>JOBBMÖJLIGHETER BÅDA GRUPPERNA.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finns också projektet Sverige tillsammans. Om stora företag och många praktikanter. • Viktigt att företagen här tar emot annars tappar vi mycket kompetens som vi behöver här i länet. • Regionen och länsstyrelsen har anställt koordinatörer som ska arbeta med detta. • Vi har 40-50 sökande/handläggare. • Känner sig väldigt otillräcklig. • Bäst vore ca 20 sökande/handläggare för att vi kanske skulle kunna göra nytta. • Vi har nära 0% ut i sysselsättning. Svenskan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Staten sagt- alla myndigheter och statliga organisationer ska ta emot praktikanter. • Bra oavsett vilken aktör. Samma ingångsvärde och samma mål. • Vi+AF ser lite utanför egna ramar. Gör lite till ifrån båda hållen. Inte bara sitt ansvar och här sluta mitt ansvaret stilen vill vi inte vi ha. • Vill att Individerna i större omfattning trivs här. Då kommer de att bidra till vårt samhälle. • Asylsökande =arbetskrafts behov. • Kompetensbehov som finns i de nyanlända. • De kan språk inte vi kan. Många av de som jobbar på asylboenderna. Skapat mycket arbetstillfällen när trycket ökat. • Flyttar till kommunen+ de som har asyl och vill stanna i Åre kommun. =Många barn till t.ex. skolorna. • Anställt många som studie handledare, språkstöd, modersmåls lärare. = Arbetstillfällen. • Funkar bra, vi jobbar med AFs portfölj. Nödvändig för att hjälpa ut på arbetsmarknaden. Vissa yrken behöver en bidraganställning för att komma. • Jobbar man med andra saker där man faktiskt har sin kompetens så kanske man inte behöver bidrag.
------------------------	--	---	--

<p>Integration i samhället</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Men A och O är att de behöver komma ut i samhället. <p>-----</p> <p>--</p> <p>INTEGRATION-BÅDA GRUPPERNA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gärna kommunplacerade ABO lokalt i Östersund. Blir smidigare. • För hur lätt är det eg. att skaffa sig svenska vänner? Inte svenskan till att börja med? Blir inte naturligt. • Vi vill ge hjälp/stöd att hitta sin plats i kommunen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Men A och O är att de behöver komma ut i samhället. <p>-----</p> <p>--</p> <p>INTEGRATION-BÅDA GRUPPERNA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Olika i olika kommuner. Vårt samhälle är så inrutat och fyrkantigt. Kommer man då från kulturer där man inte är van med de kan det kanske vara svårt att anpassa sig. Svårigheterna som vi haft i Åre kommun håller vi på att en efter en att förändra. 	<ul style="list-style-type: none"> • För att vidga nätverk, närma sig civil-samhället och föreningslivet→ olika insattser. T.ex. Vägvisande vän, Lady villa, vi har Storgatan-dagarna. I samband med kontakt och nätverk kan man kanske få praktik, inkörningjobb och sen till slut jobb. Allt faller tillbaka på att vi är måna om dem och ser de som en del av samhällsuppgbyggnaden. • Ingen direkt lösning, lättare om vi inte hade samma bostads brist som vi har. • Finns integrations plan i Åre kommun integrations information där finns det också hur kommunen har tänkt sig att det ska fungera.
<p>Vidare studier /utbildning</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yrkesspecifika svenska. • Många läser med inriktning på ekonomi-lära sig termerna. • SvA3 krävs för universitetet. • Först SFI A till SFI D sedan SvA. • Förut "Du är akademiker då ska du gå kortvägen" Inte nu-kan inte tillgodogöra sig utbildningen utan tillräckliga kunskaper i svenska. 		<ul style="list-style-type: none"> • Räknas inte som utbytesstunder så svenska antagningkraven gäller. Alltså matte, svenska osv. • Vi kommer få arbetskraftsbrist på vissa yrken inom de närmsta 10-15 åren- då viktigt att få tag på de människor som kan tänka sig jobba t.ex. inom vården, men då krävs bra svenska.

<p>Svenska för invandrare</p>	<ul style="list-style-type: none"> • När de är på Pröva på inom vården inser många att svenskan inte riktigt räcker till. Vad är det jag behöver? - Kontakt med SYV. • Också en starta eget utbildning för SFI deltagare. Är ju många som varit företagare i sitt hemland. • Den minsta gruppen är D gruppen och det är då den sista och sista steget på SFI:n. • Efter SvA (upp till åk 9). Blir det på gymnasienivå och kallas då Svenska 1 som andraspråk. 	<p>-----</p> <p>SFI- BÅDA GRUPPERNA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Man ska ju då läsa A- D. Motsvara 1-6:an när man är klar med kurs D. • Sedan SvA på grundskolenivå vilket morsvarar 7an till 9an. • Samverkan mellan samhällsorientering och SFI. • Enligt lag är skyldig att erbjuda 60 timmars samhällsorientering på deras hemspråk. • Fördelar att samverka med aktören för samhällsorientering och SFI. Då kan man rent pedagogiskt följa SFI's undervisning och vara ute i samhället. • Vad vill man? Tänkt längre fram i livet? Vill man arbeta eller kanske fortsätta studera? Med sitt svenska språk? Vad har man haft för arbete i sitt hemland? Har man någon tidigare utbildning? 	<ul style="list-style-type: none"> • Intagningen till SFI har släpat ganska mycket p.g.a. det stora inflödet. Behöver omstruktureras nu. • Förut SFI 15tim/v delat på alla dagar. Missar lätt SFI om man har praktik (arbgivaren föredrat att de är från morgonen eller kanske heldag). När de kommer tillbaka har de missat undervisning. Men en lösning är pågång. • Att göra SFI effektivt, måste vara individfokus. • I introgruppen hamnar först alla. Runt 20-22 elever. Sedan till den grupp som passar bäst. • Ca 20 elever i Alfgruppen. • Behövs skilda spår- inte blanda. • Temadagar. T.ex. arbetsplatsbesök, haft tema till nybygggarveckan, varit till Klimpfjäll och tittat på rennäringen. • Individuella studieplaner i uppstarten. • Många är så omtumlade att de inte kan tänka så mycket längre, det går liksom inte i ett så tidigt stadium så jag vill inte pressa dem i de här sortens situation
-------------------------------	--	--	--

--
AF- ÖSTERSUND

- Snabbspår-fortare för att de med yrkeskompetens ska komma ut i yrket.
- Snabbt ut i arbete och få kunna få sina kunskaper värderade.
- Bra kartläggning- Vilket stöd behövs?
- Utb.anordnare specialiserade på alfabeter som inte är redo för SFI.
- 3:orna är svåra, kanske inte ens lära sig läsa och skriva. Behövs enklare arbeten som dom är van med. Som mat, städ,, sömmerksa osv. De är jätteduktig på det!, Tyvärr inte stor marknad inom det.
- Senare åren när flyktingströmmen ökat det behövs mer resurser.
- Mycket regler+administrativa för oss blir mycket. Kommer bli större inflöde så alla på kontoret kommer lära sig så att alla kan området och kan hjälpa till.

--
AF- VILHELMINA

- Kartläggning. Var har de bästa möjligheterna att bosätta sig och få arbete?
- Vår del i etableringsreformen är det mest komplexa inom AF. Ofta leta info, fråga rådgivningen, söka i dokument. Det är många regler.
- Mest tidsödande är att vara papperspolis.
- Allt styrt högt uppifrån, vi kan inte göra så mycket.
- Vi får ju utveckla vårt kartläggningsmaterial så det kan vi se till att hålla levande.
- Bostadsrättsanvisning men efter årsskiftet kommer Migrationsverket ta över den biten.
- Bara SFI 20tim/v =50% =egentligen andra aktiviteter de resterande 20 tim/v.. Ett problem!!

<p>Integrationservice</p> <p>Immigrationservice</p>		<p>-- INTEGRATIONSSERVICE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tre olika grupper KVOT, ABO, EBO. • EBO= skaffat boende på egen hand. • ABO=AF/Mig.verket har fiat kommun-placeringsplats. • Personlig handläggning, uppföljnings möte, hembesök, bokesök av assistent. • Hälsoundersökning, tandläkaren, buss till skolan.. detta löser assistenterna. • Hos oss i 24månader. • Så långt som möjligt stötta dem, har samma mål som AF. Egen försörjning. • Överensgrund på 80 till 100 tidigare- gick upp till 550 under 2015. Men vi klarade uppdraget väldigt bra. • Bostadsbrist i kommunen. • Önskar mer tydligt men förstår reformens utförande, inte besluta lokalt. • Bestäms nationellt hur det ska vara. Sedan borde lokal överenskommelse göras. Utifrån hur det ska fungera på orten. Bättre på verksamhetsnivå. • Har gott samarbete med AF och Migrationserket och viss mån länsstyrelsen, FK och skatteverket. • Struktur och en väl fungerande lokal. • Bra om staten→ , “så ska det va”. Men svårt från statligt håll att säga exakt. 	<p>--IMMIGRATIONSSERVICE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Handlägga ekonomiskt bistånd--> varit asylsökande och fått sin etableringsplan. • Glappet. Nytt i Vilhelmina, inte under SOC utan på immigrationservice. Ansåg oss mer lämpade.. • Glappet- endast till en person i två månader. • Det dyker ju upp ett antal andra frågor också. • Sedan november 25 ärenden. • Jag är inte inblandad i att tex fixa lägenhet osv. • Behöver egen folkbokföringsadress för att få en etableringsplan. . • Mycket kontakt med AF för att kontrollera alla underlag stämmer. • Vår chef, en flyktingsamordnare som handlägger det administrativa och två personer, Marco och Yussef som arbetar mer "handgripligen". • Kvot är också under etableringsreformen i två år • Flyktingsamordnaren har de som kommit hit som kvotflyktingar. Hon gör dels samma arbetsuppgifter som jag gör+ vägledning, att samordna och ge info om samhället och om hur det fungerar. • Hon hjälper till att söka barnbidrag, bostadsersättning, fylla i blanketter och hänvisa vidare. Hjälpa till och komma igång helt enkelt. • Marco och Juusef följer till SFI, AF, skolan, hjälper till med ID-kort, komma iordning med bostad mm.
---	--	---	--

Social-tjänsten		<p>-----</p> <p>--SOC- BÅDA GRUPPERNA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hjälpa vuxna inom etableringen att komma ut i försörjning. • Samarbete med många olika aktörer. • Förbereda personen så pass att denne är självgående efter två. • Jag delar med mig av mitt nätverk, mina arbetslivs kontakter och min erfarenhet av hur man söker jobb. • Hjälper att underlätta för arbetsgivaren med alla bidragsanställningar och alla papper och underskrifter. • AF s förlängda arm. Var projekt mellan kommuner och AF där man betalade hälften var av den här tjänsten. • Vi är två och en halv tjänst som jobbar med det här. Vi anser att det är viktigt. Både för företagen och för nyanländ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Letar praktikplatser och jobb hos våra företagare och inom kommunen. I början kom många till Åre kommun men de flyttade vidare. Nu kommer det istället hit släktingar och vänner till de som är här. • Mellan 6-10 personer flyttar hit per vecka just nu. D • Vi är tre personer med helt olika bakgrunder så vi har ju olika nätverk att dela med oss av. • Vi tittar framförallt på språk, vad har man med sig i bagaget? Vad har man för utbildningar med sig? Hur långt har man kommit i svenska språket, vad har man arbetat med i sitt land, om man har arbetat med något i Sverige, vi tittar på framtid, vilket kan vara svårt just i början när man kommer. • Vi försöker hitta vad drömmen på långsikt vara för att verkligen hitta en väg som är bra för varje individ. • Praktik för att träna på språket eller för att bara känna att jag behövs någonstans. Men för nästa individ kan det vara du ska bara läsa SFI.
-----------------	--	---	--

Analysystem 2.

<p>Tema: AKTÖRER</p> <p>Kategorier:</p> <ul style="list-style-type: none">• Samverkan/ kommunikation• Integrations service / Immigrationservice• Socialtjänsten• Arbetsförmedlingen• Svenska för invandrare• Övriga aktörer <p><i>Citat/intervjupersonernas egna tankar</i></p>	<p>Tema: FÖRUTSÄTTNINGAR</p> <p>Kategorier:</p> <ul style="list-style-type: none">• Förmåga/möjlighet att ta till sig/ söka information• Förutsättningar för svenska språket• Tidsramen, 24 mån• Speciella resurser• Motiverade/målinriktade <p><i>Citat/intervjupersonernas egna tankar</i></p>
<p>Tema: FRAMTID</p> <p>Kategorier:</p> <ul style="list-style-type: none">• Etablering på arbetsmarknaden• Vidare utbildning/studier• Jobbmöjligheter• Integration i samhället• Praktik• Ekonomi <p><i>Citat/intervjupersonernas egna tankar</i></p>	